

TILDELINGSBREV 2011

FOR

**DIREKTORATET FOR
NATURFORVALTNING**

1. INNLEDNING.....	3
2. STRATEGISKE UTFORDRINGER OG MÅL.....	3
2.1 MILJØMYNDIGHETENES OVERORDNETE STRATEGIER OG PRIORITERINGER.....	3
3. KRAV TIL DIREKTORATET FOR NATURFORVALTNING UNDER DET ENKELTE RESULTATOMRÅDE.....	7
3.1 RESULTATOMRÅDE 1: NATURMANGFOLD OG FRILUFTSLIV.....	7
<i>Underområde 1: Bærekraftig bruk og beskyttelse av leveområder.....</i>	<i>10</i>
<i>Underområde 2: Bærekraftig bruk og beskyttelse av arter, bestander og genressurser.....</i>	<i>14</i>
<i>Underområde 3: Fremmede arter og genmodifiserte organismer.....</i>	<i>16</i>
<i>Underområde 4: Friluftsliv.....</i>	<i>20</i>
3.2 RESULTATOMRÅDE 2: KULTURMINNER OG KULTURMILJØ.....	21
3.3 RESULTATOMRÅDE 3: VANNFORURENSNING, MILJØGIFTER OG AVFALL.....	22
<i>Underområde 2: Oljeforurensning.....</i>	<i>22</i>
3.4 RESULTATOMRÅDE 4: LUFTFORURENSNING OG KLIMA.....	22
<i>Underområde 1: Klimaendringer.....</i>	<i>22</i>
3.5 RESULTATOMRÅDE 5: INTERNASJONALT SAMARBEID OG MILJØ I NORD- OG POLAROMRÅDENE.....	24
<i>Underområde 1: Avtaler og organisasjoner av stor betydning for miljø.....</i>	<i>24</i>
<i>Underområde 2: Geografisk rettet miløsamarbeid.....</i>	<i>25</i>
<i>Underområde 3: Nord- og polarområda.....</i>	<i>25</i>
3.6 RESULTATOMRÅDE 6: PLANLEGGING FOR EN BÆREKRAFTIG UTVIKLING.....	27
<i>Underområde 1: Arealpolitikk og samfunnsutvikling.....</i>	<i>28</i>
<i>Underområde 2: Kart, geodata og eiendomsinformasjon.....</i>	<i>30</i>
3.7 RESULTATOMRÅDE 7: ANDRE VIRKEMIDLER.....	31
<i>Underområde 1: Sektorovergripende arbeid.....</i>	<i>31</i>
<i>Underområde 2: Styring og administrasjon.....</i>	<i>32</i>
4. OPPDRAG.....	35
5. BUDSJETT OG FULLMAKTER.....	42
5.1. TILDELING OG BUDSJETTFORUTSETNINGER.....	42
5.1.1 Kap. 1425/5578 Vilt- og fisketiltak/Sektoravgifter under Miljøverndepartementet.....	42
5.1.2 Kap. 1426/4426 Statens naturoppsyn.....	44
5.1.3 Kap. 1427/4427 Direktoratet for naturforvaltning.....	45
5.1.4 Tildelinger under andre kapitler.....	51
5.2 DELEGERING AV BUDSJETTMESSIGE FULLMAKTER.....	53
5.3 DIREKTORATET FOR NATURFORVALTNINGS FONDSFORVALTNING.....	53
6. STYRINGSKALENDER.....	54
6.1 RAPPORTERING.....	54
OVERSIKT OVER VEDLEGGENE.....	54
VEDLEGG 1: MØTEPLAN 2011.....	54

1. INNLEDNING

Det vises til Prop. 1 S (2010-2011), Stortingets innstilling og vedtak. Tildelingsbrevet gir de økonomiske rammene for 2011 og en nærmere beskrivelse av de oppgaver departementet spesielt ønsker å framheve, nye oppgaver, samt konkrete oppdrag som etaten skal prioritere. Vi viser også til faste, løpende oppgaver, og understreker at de hovedområder og krav som er omtalt i tildelingsbrevet ikke er uttømmende for etaten. Etaten har i tillegg omfattende funksjoner/oppgaver som også skal utføres med god kvalitet.

2. STRATEGISKE UTFORDRINGER OG MÅL

2.1 Miljømyndighetenes overordnede strategier og prioriteringer

Miljøpolitikken er basert på prioriteringene i Prop. 1 S (2010-2011) og regjeringens politiske plattform. Prioriteringene er gjengitt i innledningskapitlet i budsjettproposisjonen.

For å nå de nasjonale og de internasjonale miljømålene må miljøpolitikken i større grad bli en del av andre departementers prioriteringer. Miljøverndepartementets rolle som pådriver i det sektorovergripende arbeidet skal prioriteres høyt i 2011. En offensiv miljøpolitikk er også avhengig av vår evne til å formidle kunnskap og skape engasjement og forståelse for saksområdet i befolkningen. I tiden framover skal vi derfor legge sterk vekt på hvordan vi kan gjøre miljøpolitikken mer relevant, aktuell og forståelig for folk flest. Samtidig skal vi forsterke og samordne innsatsen overfor kommunene når det gjelder deres rolle som myndighetsutøver på plan- og miljøområdet. Som ledd i dette skal det etableres en ny nettbasert veiledning for kommunene på hele plan- og miljøområdet, se nærmere omtale under resultatområde 7. Målet med nettportalen er å gjøre det enklere for kommunene å utøve myndighet de er tillagt etter plan- og miljølovgivningen. Vi skal også legge større vekt på å kommunisere bedre og mer effektivt med særlig følgende målgrupper:

- den del av befolkningen som har en interessert og åpen holdning til saksområdet,
- barn, ungdom og skolesektoren
- næringslivet
- kommunene

Arbeidet med miljødata og oppdatering av "Miljøstatus Norge" skal intensiveres.

Det skal legges stor vekt på informasjons- og kompetanseoppbygging i departementet og etatene. Miljøforvaltningen skal fremstå som en attraktiv arbeidsplass med utfordrende og interessante oppgaver og store muligheter for egenutvikling.

De viktigste langsiktige miljøutfordringene med både nasjonalt og internasjonalt fokus er knyttet til klima, ivaretagelse av naturens mangfold, bærekraftig arealbruk og reduksjon i miljøgifter. På klima og naturmangfold er det behov for betydelige ressurser og stor grad av fleksibilitet avhengig av framdriften i arbeidet. Det er viktig at disse to områdene blir sett i sammenheng, og at vi kommer med forslag til hvordan vi kan løse utfordringer og mulige dilemmaer vi vil stå overfor.

I 2011 skal det særlig legges vekt på følgende:

- Synliggjøre og markedsføre miljøspørsmål i sammenheng med økningen i miljøbudsjettet. En styrket satsing på formidling bør skje innenfor de enkelte resultatområdene.
- Styrke rollen vår i klimapolitikken. Det skal legges fram en ny stortingsmelding med vurdering av klimapolitikken og behov for endrede virkemidler høsten 2011. I 2011 vil oppfølging av den offentlige utredningen om samfunnets sårbarhet og behov for tilpasning til klimaendringene også være sentral.
- Ivareta og ha et spesielt fokus på oppgaver i nordområdene og i polare områder. Vi skal styrke miljøforvaltningen på Svalbard. Det skal legges til rette for økt kunnskap om klima og miljø, som grunnlag for forvaltning, klimatilpasning og samfunnsplanlegging i nord.
- Samordne og styrke innsatsen med hovedfokus på å hjelpe kommunene der de har ansvar innenfor Miljøverndepartementets områder. Arbeidet baseres på kartlegging/oppdatering av kommunenes basisoppgaver på plan- og miljøområder.
- Følge opp og implementere nye globale mål for bevaring av naturmangfold som ble vedtatt på partsmøtet for FNs konvensjon om biologisk mangfold høsten 2010.
- Sikre at naturmangfoldet er en høyt prioritert oppgave i 2011. Arbeidet med å operasjonalisere og sørge for aktiv bruk av naturmangfoldloven i miljøforvaltningen, i andre sektorer og i kommunene skal pågå for fullt i 2011. Det er viktig å bedre kunnskapsgrunnlaget, blant annet gjennom bedre overvåking og kartlegging.
- Det er en prioritert oppgave å kommunisere verdien av naturmangfoldet mot ulike målgrupper og sørge for økt fokus på og forståelse for nødvendigheten av å ta vare på naturmangfoldet blant folk generelt.
- Innsatsen for å sikre truede arter skal økes. Arbeidet med prioriterte arter etter naturmangfoldloven skal styrkes i 2011. Vi skal legge fram forslag til nye bestandsmål for ulv og bjørn for Stortinget, og innsatsen for å ta vare på villaksen skal økes, blant annet gjennom å bruke naturmangfoldloven til å utarbeide grenseverdier for påvirkingsfaktorer som lakselus og rømt oppdrettslaks.
- For å sikre naturmangfoldet i våre verneområder, vil innsatsen knyttet til forvaltning og skjøtsel og overvåking av utvalgte verneområder bli prioritert. Et viktig element i dette arbeidet er implementering av den nye ordningen for lokal forvaltning av verneområder, blant annet med ansettelse av nasjonalparkforvaltere. Hovedfokuset i arbeidet med nytt vern vil være skogvern og gjennomføring av marin verneplan.
- Arbeidet med å ivareta truede naturtyper gjennom ordningen med utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven skal styrkes i 2011.
- Vannforvaltningen skal styrkes. Blant annet skal vedtatte vannforvaltningsplaner for utvalgte vannområder følges opp, samtidig som arbeidet med landsdekkende vannforvaltningsplaner gjennomføres slik at alt ferskvann og kystvann i Norge kan dekkes av slike planer innen 2015.

- Arbeidet med helhetlige forvaltningsplaner for havområdene skal videreføres, herunder revisjon av forvaltningsplanen for Barentshavet-Lofoten. Det er viktig å framskaffe et godt faglig grunnlag for en forvaltningsplan for Nordsjøen.
- Tiltak for å hindre negative effekter av fremmede, skadelige organismer, og tiltak for å bedre kunnskapsgrunnlaget, herunder arbeide for et tilstrekkelig faglig grunnlag for å balansere klima- og naturmangfoldtiltak skal prioriteres.
- Innenfor friluftsliv skal arbeidet med å utvikle en nasjonal handlingsplan for friluftsområder i Norge ha høy prioritet.
- Styrke arbeidet for å redusere utslipp av miljøgifter og følge opp Miljøgiftsutvalgets innstilling, slik at målet om å stanse alle utslipp av miljøgifter innen 2020 kan nås. Arbeid for bedre regulering av nanomaterialer skal også prioriteres. Arbeidet med opprydding i forurenset jord og i sjøbunn har høy prioritet.
- Sørge for en effektiv gjennomføring av nytt regelverk for radioaktiv forurensning og radioaktivt avfall og bidra til å redusere risikoen for radioaktiv forurensning av norske områder fra kilder i utlandet.
- Medvirke til en aktiv miljøpolitikk i EU og regelverksutvikling i EU/EØS.
- Forvalte og ta vare på et mangfold av kulturminner og kulturmiljø som bruksressurser, og som grunnlag for kunnskap, opplevelse og verdiskaping. Et representativt utvalg av kulturminner og kulturmiljø skal tas vare på i et langsiktig perspektiv. Tapet av kulturminner skal minimaliseres innen 2020. Arbeidet med å sikre god kartlegging, overvåking og rapportering om utvikling og tilstand på fredete og verneverdige bygninger skal prioriteres. Det skal sikres gode styringsdata gjennom kunnskapsløftet for å kunne målrette bruk av virkemidler og iverksette eventuelle tiltak for å nå de nasjonale målene. Arbeidet med å styrke den regionale kulturminneforvaltningen skal videreføres i 2011.

Bevaringsprogrammene, med økt satsing på bevaringsprogrammet for tekniske og industrielle kulturminner, verdensarv og samiske kulturminner, blir spesielt viktig i 2011. Det samme gjelder å sammenfatte og formidle erfaringer og resultater fra programmene. Det skal settes et økt fokus på gode rammevilkår for eiere av fredete bygg, blant annet når det gjelder tiltak som sikrer eierne forutsigbarhet i forhold til løpende vedlikehold.

- Følge opp og aktivt arbeide for at planleggingen etter ny plan- og bygningslov (PBL) blir et bedre redskap for utviklingen av samfunnet, og sikre at bærekraftsperspektivet ligger til grunn for planleggingen. Det skal legges vekt på mer helhetlig satsing for miljøvennlig transport og en ytterligere samordning av areal- og transportpolitikken i by- og tettstedsområdene. Plan- og bygningsloven skal brukes aktivt for å redusere utslippene av klimagasser fra transport- og energisektoren.
- Strandsonen langs sjø og vassdrag, fjellområdene, bymarker og grøntareal i byene skal ha spesiell oppmerksomhet i arealpolitikken. Det skal være fokus på tiltak som kan styrke plan- og miljøkompetansen på kommune- og fylkesnivå. Delta aktivt i

arbeidet med å videreutvikle programmet "Fremtidens byer" hvor det skal sikres gode koblinger til Klimaløftet og det kommunale arbeidet.

- Delta aktivt i arbeidet med å videreutvikle arbeidet med felles elektroniske kartgrunnlag og følge opp ny geodatalov. Norge Digitalt arbeidet skal sees i sammenheng med videreutviklingen av areal- og miljødata.
- Hele miljøvernforvaltningen skal slutte opp om målsettinger, strategier og tiltak for nasjonal samordning av miljødata og legge inn nødvendig kompetanse og ressurser. Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif) er koordinerende sekretariat for dette arbeidet. Kravene til levering av data er økende. Dette gjelder både stedfestet informasjon i tråd med bestemmelsene i INSPIRE og Geodataloven, rapporteringskrav i EUs rammedirektiver, formidling via Miljøstatus.no og for fagsystemene. Kartverkets spisskompetanse og driftsmiljø for forvaltning, administrasjon og formidling av geografiske miljødata er en viktig ressurs i dette arbeidet. Kartverket må derfor utvikle og tilpasse sine tjenester til å møte behovene i de andre miljødirektoratene. Mulighetene for å oppnå gevinster skal demonstreres gjennom et eget pilotprosjekt.

Miljøstatus skal være foretrukket kilde til kunnskap om miljøtilstand- og utvikling. I 2011 skal det legges særlig vekt på å øke bruken av miljøstatus hos prioriterte målgrupper (skoleelever, lærere, journalister og offentlig forvaltning). Alle etater skal oppdatere og videreutvikle Miljøstatus på sine områder og vise til Miljøstatus som faktagrunnlag, blant annet i kontakt med media.

- Forskning og overvåking skal følges aktivt opp med tilstrekkelige ressurser slik at vi får den kunnskapen som vi har mest bruk for og utnytter den på en effektiv og konstruktiv måte. Oppdatert "Katalog over miljøvernforvaltningens forskningsbehov 2010-2014" skal brukes konstruktivt og tidsnok i arbeidet med å spisse problemstillingene/kunnskapsbehovene. Arbeidet skal også være basis for satsinger fremover hvor tverrfaglighet skal inkluderes der det er naturlig. Det må være god dialog mellom avdelinger og etater og institutter ved vurdering av våre forskningsbehov, Det skal legges stor vekt på at resultatene fra forskningen blir brukt på en hensiktsmessig og forståelig måte.
- Statens kartverk er nasjonal geodatakoordinator, og skal sørge for samarbeid om deling av geodata mellom offentlige etater. Kommersiell formidling av digitale data til forhandlere, tjenestetilbydere og andre brukere skal skje i samsvar med offentlighetsloven. Det medfører at alle kvalifiserte formidlere av data skal likebehandles. Statens kartverk skal med sin tekniske kompetanse bidra til at plan- og bygningslovens intensjon for kommunale planregistre oppfylles. Statens kartverk skal arbeide for å få i gang en nødvendig oppgradering av observatoriet i Ny-Ålesund.
- Helhetlig kommunikasjonspolicy for miljøforvaltningen er på plass, og det legges vekt på effektiv samhandling mellom Miljøverndepartementet og etatene. For øvrig skal det arbeides mer med miljømobilisering og kommunikasjon rettet mot flere målgrupper og for å få miljø ut og nærmere folket gjennom et prosjekt som blant annet vil berøre kommunikasjon rundt naturmangfold, Framtidens byer, Norge

Digitalt og videreutviklingen av miljø- og arealdata, jf. kulepunktene foran. Departementet kommer nærmere tilbake til dette. Bruken av visuelle virkemidler som bilder/illustrasjoner er meget viktig i formidlingen av miljøpolitikken. Det skal være fokus på fotowebben og etatenes innspill til databasen. Hva saken gjelder skal dokumenteres visuelt i saksprosesser, og bilder og kart skal følge saksgangen. Klimaløftet skal gjennom sine tiltak og sitt informasjonsarbeid engasjere og mobilisere bredt i folket og blant bedrifter. Skoler og unge voksne er fortsatt en prioritert målgruppe. Informasjon ovenfor forbrukere om miljøfarlige produkter og kjemikalier skal settes høyere på dagsorden. Prosjektet "den naturlige skolesekken" skal videreføres i utvalgte kommuner.

- Styringsdialogen skal følge prinsippene i etatsstyringsheftet. Hovedansvarlig fagavdeling i Miljøverndepartementet skal løpende følge opp etatenes forbedringspunkter iht. økonomiregelverket. Oppgaver som ikke får plass innenfor tilgjengelig ressursramme skal konkretiseres og avklares gjennom styringsprosessen.
- De overordnede risikoanalysene som er gjennomført skal følges opp med krav og tiltak i 2011. Konkretiseringer avklares i styringsprosessen. Beredskapsarbeidet skal være en løpende prioritert oppgave.

Risikoanalyser

Nye overordnede risikoanalyser skal gjennomføres på følgende mål i 2011:

Delmål 5.3.1.2: *Bevaring av natur- og kulturminneverdiene i Antarktis og kontinentet som et viktig referanseområde for miljøforskning.*

Nasjonalt mål 2.5: *Et representativt utvalg automatisk fredede arkeologiske kulturminner skal være sikret innen 2020.*

Delmål 4.3.1.6: *Døgnmiddelkonsentrasjonen av svevestøv skal ikke overstige 50 milligram/m³ mer enn 7 dager pr. år.*

Delmål 6.1.1.1: *Plan- og bygningsloven skal brukes som virkemiddel for reduserte utslipp og tilpassing til klimakonsekvenser, knyttet til blant annet areal-, energi- og transporttiltak*

3. KRAV TIL DIREKTORATET FOR NATURFORVALTNING UNDER DET ENKELTE RESULTATOMRÅDE

3.1 Resultatområde 1: Naturmangfold og friluftsliv

Prioriterte oppgaver for Direktoratet for naturforvaltning i 2011:

De prioriterte områdene fra 2010 vil bli videreført også i 2011. Arbeidet med å implementere de nye globale målene for bevaring av naturmangfold og å følge opp TEEB-rapporten, blant annet ved å synliggjøre den økonomiske verdien av økosystemer og økosystemtjenester i Norge, vil gi noen nye utfordringer, men disse passer godt inn i det arbeidet som allerede gjennomføres.

Budsjettet på naturforvaltningsområdet er styrket også i 2011 med ca. 80 mill kroner. Direktoratet for naturforvaltning må ha høyt fokus på økonomistyring, og det er viktig at budsjettforutsetningene i kapittel 5 i dette tildelingsbrevet følges opp. Det er dessuten svært viktig å unngå store overføringer til 2012, og innenfor skogvern må direktoratet sørge for å holde løpende oversikt over status i forhold til gjeldende budsjetttrammer.

Sørge for at naturmangfoldloven brukes der natur berøres

Vi har "en lang vei å gå" før miljøvernforvaltningen selv, sektorene og kommunene integrerer naturmangfoldlovens forvaltningsmål og prinsipper i sin forvaltning på en tilfredsstillende måte. Fortsatt opplæring, utvikling av veiledere og annet informasjonsmaterieell, og ikke minst konstant oppmerksomhet på at loven blir brukt på riktig måte i miljøvernforvaltningen skal prioriteres høyt i 2011.

Styrket vannforvaltning

Arbeidet med helhetlig og økosystemrettet forvaltning av ferskvann og kystvann har fått en budsjettøkning på 14 mill. kroner Det blir viktig å få iverksatt de første vannforvaltningsplanene så snart som mulig, starte utarbeidelse av vannforvaltningsplaner for resten av vannforekomstene og få styrket overvåkingsinnsatsen. Det skal være høyt fokus på å operasjonalisere naturmangfoldloven innenfor vannforvaltningen.

Økt innsats for å ta vare på truede arter, prioriterte arter og ansvarsarter

Arbeidet med å finne fram til prioriterte arter med forskrift med tilhørende faggrunnlag skal fortsette med stor intensitet i 2011. Fylkesmannen har en svært viktig rolle i dette arbeidet, og det blir viktig å følge opp og bidra med aktiv veiledning overfor fylkesmannen.

Innsatsen for å ta vare på villaksen skal prioriteres høyt, blant annet ved å bruke naturmangfoldloven som et virkemiddel til å utarbeide normer for god økologisk tilstand for villaksbestandene og lage grenseverdier for påvirkningsfaktorer som lakselus og rømt oppdrettslaks. På rovviltområdet blir det en stor utfordring å legge fram nye bestandsmål for ulv og bjørn for Stortinget, og sørge for at rovviltpolitikken er i samsvar med naturmangfoldloven.

Ivareta trua naturtyper gjennom ordningen med utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven

Arbeidet med å ta vare på truede naturtyper gjennom ordningen med utvalgte naturtyper skal prioriteres høyt i 2011. Også her får fylkesmannen en viktig rolle, og det blir en utfordring å følge opp og bidra med aktiv veiledning slik at ordningen med utvalgte naturtyper blir fulgt opp av sektormyndigheter og kommuner.

Vernepolitikk

I 2011 blir det viktig å få full fart på arbeidet med den nasjonale marine verneplanen. Satsingen på skogvern skal videreføres. I tillegg til å gjennomføre vern blir det viktig å i større grad samordne skogvernarbeidet, herunder arbeidet i fylkesmannsembetene. Basert blant annet på evalueringsrapportene for vern skal det vurderes hva slags natur vi skal bruke vernekategoriene på og hva som kan ivaretas gjennom utvalgte naturtyper

og prioriterte arter og eventuelt andre virkemidler etter blant annet plan- og bygningsloven.

Styrket forvaltning og oppsyn i verneområdene

Implementeringen av den nye modellen for lokal forvaltning av verneområder blir en krevende og svært viktig oppgave også i 2011. Målet er å få på plass flest mulig forvaltere i løpet av året, og etablere et godt samarbeid mellom Direktoratet og nasjonalparkstyrene. Arbeidet med å lage forvaltningsplaner, oppsyn og skjøtsel og overvåking av utvalgte verneområder blir hovedinnsatsen på dette feltet.

Økt fokus på marint naturmangfold generelt og havforsuring som trussel

Etter hvert som klimaendringenes effekt på de marine systemene blir stadig mer synlige, blant annet i form av havforsuring, og en endelig politisk beslutning om oljeboring eller ikke i sårbare, marine områder kommer stadig nærmere er det helt nødvendig med høyt fokus på dette området. Viktige utfordringer blir oppdateringen av forvaltningsplanen for Barentshavet-Lofoten og å skaffe fram et godt faglig grunnlag for forvaltningsplanen for Nordsjøen.

Fortsette arbeidet med å hindre negative effekter av fremmede, skadelige organismer

Vi har store utfordringer i å få plass forskrifter som iverksetter naturmangfoldloven på dette området, blant annet forskrifter om innførsel av fremmede organismer og utenlandske treslag. Direktoratet vil få en svært viktig rolle i å følge opp regelverket når dette trer i kraft, særlig knyttet til behandling av søknader om tillatelse til innførsel av fremmede organismer og forvaltning av forskrift om forbud mot utsetting av utenlandske treslag. Direktoratets operative innsats i den praktiske oppfølgingen av handlingsplaner og tiltak mot fremmede skadelige organismer bør styrkes.

Synliggjøre og få aksept for den nære koplingen mellom klima og naturmangfold

Regjeringens målsetning om å prioritere klimatiltak som har positiv eller akseptabel effekt både i klimasammenheng og for bevaring av naturmangfold og andre viktige miljøverdier, skal komme til praktisk anvendelse både i ny klimapolitikk (ny klimamelding) og i naturforvaltning. Dette gjelder blant annet i regjeringens klima- og skogprosjekt, og satsingen på å øke oppmerksomheten på våtmarkers betydning for klima og økosystemtjenester. I oppfølgingen av NOU om klimatilpasninger skal det legges særlig vekt på naturlige økosystemers rolle.

Aktivt friluftsliv for alle

Det vil fortsatt være hovedfokus på å sikre friluftsområder i og ved byer og tettsteder og i kystsonen. Utvikling av en nasjonal handlingsplan for friluftsområder i Norge og nærmiljøetsatsingen vil være høyt prioritert.

Bedre kunnskapsgrunnlaget for forvaltning og kunnskapen i befolkningen om hvorfor det er nødvendig å ta vare på naturmangfoldet

Den første Naturindeksen for Norge har avslørt til dels store hull i kunnskapsgrunnlaget som det blir viktig å tette igjen. Det er viktig å få til en bedre samordning og oversikt over kartleggings- og overvåkingsaktivitetene både som grunnlag for å bruke midlene med effektivt og som grunnlag for å vurdere og prioritere

nye aktiviteter for å dekke kunnskapshull. Det arbeides for å få opprettet et nasjonalt naturmangfoldråd der relevante aktører deltar på en årlig samling, og en interdepartemental arbeidsgruppe møtes flere ganger pr år. Om et slikt råd blir opprettet så skal Direktoratet for naturforvaltning delta både i rådet og i sekretariatet for rådet. Direktoratet vil også ha en viktig oppgave i å lede enkeltprosjekter og koordinere pågående aktiviteter og prosjekter innen kartlegging og overvåking av naturmangfold.

Det er en utfordring å nå ut til og få aksept i allmennheten og i sektorene for budskapet om nødvendigheten av å ta vare på naturmangfoldet. For å bidra til å løse denne utfordringen vil Miljøverndepartementet forsøke å legge opp til en mer strategisk, målrettet og popularisert informasjon. Her vil Direktoratet ha en svært viktig rolle, blant annet gjennom økt satsing på naturveiledning og styrking av informasjonsarbeidet ved nasjonalparksentre og andre naturinformasjonssentre. Etnobiologi-prosjektet (tradisjonell økologisk kunnskap) som ble startet i 2010 og som fortsetter i 2011 er også et ledd i dette arbeidet.

Internasjonalt engasjement for ivaretagelse av naturmangfoldet

Direktoratet for naturforvaltning har en viktig rolle i oppfølgingen av målene fra partsmøtet under konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) i 2010, og i forberedelse og gjennomføring av partsmøte under Bonnkonvensjonen for trekkende ville dyr (CMS) i Norge i 2011. Det blir viktig å få etablert det internasjonale kunnskapspanelet for biologisk mangfold og økosystemtjenester (IPBES) så raskt som mulig.

Underområde 1: Bærekraftig bruk og beskyttelse av leveområder

Delmål 1.1.1.1 Tilstanden i alle økosystem skal være fra god til svært god, jf Naturindeks for Norge

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- bidra til samarbeid og god koordinering med andre sektorer om tiltak for å bedre tilstanden for økosystemer med dårlig tilstand,
- bistå Miljøverndepartementet i arbeidet med å sikre at prinsippene i naturmangfoldloven iverksettes i andre sektorer, blant annet gjennom landbrukspolitikken, på regionalt nivå og på kommunalt nivå,
- integrere hensyn til forventede effekter av klimaendringer og havforsuring på naturmangfold i sjø og ferskvann i implementeringen av naturmangfoldloven med vekt på utvalgte eksempelsaker (for eksempel utvalgte naturtyper/prioriterte arter),
- videreføre kartlegging av naturtyper som er aktuelle som utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven og basiskartlegging i verneområder,
- arrangere en ny Liv laga-konferanse primært for kommunene, og med fokus på naturmangfoldet og de nye virkemidlene i naturmangfoldloven,
- utvikle spisskompetanse om ivaretagelse av naturmangfold og andre miljøverdier i skog/skogbruk med sikte på egen deltakelse og innspill i de mest relevante prosesser nasjonalt og internasjonalt, samt bistand til Miljøverndepartementet.

- samarbeide med Statens landbruksforvaltning og Riksantikvaren om prosjektet Utvalgte kulturlandskap i jordbruket,
- foreslå tiltak og virkemidler for å bedre økologisk tilstand i åpent lavland – må sees i sammenheng med jordbrukets virkemidler,
- ivareta naturmangfold, landskap og friluftslivsinteresser, samt vannforskriftens krav i prioriterte vannkraftsaker,
- bidra til departementets arbeid med strategi for en eventuell omlegging av Samla Plan der også spørsmålene om forvaltning av verna vassdrag og Verneplan for vassdrag og en mer helhetlig planlegging av småkraft inngår,
- veilede og tilrettelegge for vannregionmyndighetenes arbeid med å utarbeide nye vannforvaltningsplaner og følge opp vedtatte planer, samt forberede rapporteringen i 2012 om gjennomføring av tiltak, veilede og tilrettelegge for fylkesmannens arbeid med å framskaffe faglig grunnlag for regionale forvaltningsplaner for alle vannområdene,
- samordne direktoratenes deltakelse i det europeiske arbeidet, og bistå departementet i forhold til vanddirektørmøtene,
- bidra til samarbeidsavtale med Finland om internasjonal vannregion Tana-Neiden-Pasvik, bistå Miljøverndepartementet i arbeidet med en handlingsplan for korallrev, korallskog og svampsamfunn i samarbeid med Klima- og forurensningsdirektoratet og i henhold til nærmere avklaringer, lede og koordinere arbeidet under OSPARs biodiversitetskomité (BDC) og komité for påvirkning fra menneskelig aktivitet (EIHA), herunder arrangere det årlige komitémøtet under EIHA i 2011, samt delta i aktuelle arbeidsgrupper og korrespondansegrupper under disse komiteene,
- lede Faglig forum for Norskehavet og delta i Risikogruppen og Overvåkingsgruppen,
- bistå departementet med faglige råd i arbeidet med oppdateringen av forvaltningsplanen for Barentshavet – Lofoten,
- delta i arbeidet med det faglige grunnlaget for den helhetlige forvaltningsplanen for Nordsjøen – Skagerrak.

Delmål 1.1.1.2 Sterkt modifiserte vannforekomster skal innen 2021 gjenopprettes slik at de oppnår "godt økologisk potensiale", jf vannforskriften

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- bidra til at hensynet til naturmangfold, landskap og friluftsliv og vannforskriftens krav ivaretas ved revisjon eller omgjøring av vilkår i vannkraftkonsesjoner,
- bidra til at arbeidet i vannregionene legger gode føringer for vannkraftrevisjoner.

Delmål 1.1.1.4 Gjenværende inngrepsfrie områder skal ivaretas

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- videreutvikle INON-databasen og jevnlig oppdatere tall og kart som viser utviklingen av INON-status,
- bidra til at hensynet til inngrepsfri natur og andre naturverdier blir ivaretatt ved planlegging og gjennomføring av ulike tiltak etter plan- og bygningsloven og sektorlover, jf. naturmangfoldloven kapittel II,

- bistå Miljøverndepartementet i samarbeidet med Landbruks- og matdepartementet vedrørende revisjon av regelverket for landbruksveier. Departementet kommer tilbake med eget oppdragsbrev.

Delmål 1.1.1.5 God økologisk tilstand skal gjenopprettes i egnete forekomster av verdifulle naturtyper eller økologisk funksjonsområder

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- sørge for restaurering av våtmarkslokaliteter hvor dette er nødvendig for at de skal få tilbake sin opprinnelige funksjon som nasjonalt/regionalt viktig område for naturmangfold, jf den prioriterte listen Direktoratet har laget/skal lage over slike områder,
- i samarbeid med Klima- og forurensningsdirektoratet og andre berørte sektorer, arbeide videre med forslagene til tiltak fremsatt av arbeidsgruppen for sukkertare.

Delmål 1.1.1.6 Regulere motorferdsel i utmark og vassdrag for å ta vare på naturmiljøet, fremme trivsel og sikre stillhet og ro i naturen

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- gi råd, veiledning og informasjon til offentlige myndigheter og andre om revidert *Nasjonal forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og islagte vassdrag*,
- bistå Miljøverndepartementet i arbeidet med en gjennomgang av motorferdselregelverket, og bidra til å iverksette et eventuelt revidert motorferdselregelverk,
- bistå Miljøverndepartementet i arbeidet med revisjon av forskrift om vannscootere, herunder å klarlegge hva som skal anses som kystnært belte og øvrige kriterier for kjøring med vannscootere knyttet til temaene miljø, støy og sikkerhet, gjennomføre målrettede aksjoner for å avdekke ulovlig motorferdsel i utmark.

Delmål 1.1.2.1 De mest truede naturtypene skal ha status som utvalgte naturtyper innen 2013, jf naturmangfoldloven

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- Arbeidet med utvalgte naturtyper: Miljøverndepartementet vil oversende forslag til eget oppdragsbrev på dette feltet i løpet av uke 6. Dette brevet vil danne grunnlaget for et eget møte mellom direktoratet og departementet om arbeidet på området i løpet av uke 7. Departementet vil ta initiativ til dette møtet.
- i samarbeid med fylkesmannen gjennomføre aktiv og utadrettet informasjon om utvalgte naturtyper overfor kommuner, grunneiere, organisasjoner osv,
- samarbeide i nødvendig utstrekning med Riksantikvaren i arbeidet med faglig grunnlag for foreslåtte utvalgte naturtyper som har kulturhistorisk verdi,
- bistå Riksantikvaren med å utarbeide rutiner for å sikre at naturmangfoldloven er innarbeidet i kulturminneforvaltningens vedtak etter kulturminneloven. Riksantikvaren har ansvaret for å levere et forslag til rutiner,

- bistå fylkesmannen i utarbeidelse av skjøtselsplaner for lokaliteter av utvalgte naturtyper, og bidra til kontakt med kulturminnemyndighetene for lokaliteter med kulturhistorisk verdi,
- i samarbeid med relevante aktører, følge opp handlingsplanene for utvalgte naturtyper,
- samarbeide med Statens Landbruksforvaltning om å samordne virkemidler til skjøtselskrevende utvalgte naturtyper, samarbeide med og være pådriver overfor andre myndigheter og aktører som skal bidra til å ta vare på utvalgte naturtyper og til å redusere presset på de truede naturtypene i Norsk rødliste for naturtyper 2010 som ennå ikke er utvalgte naturtyper,
- i samarbeid med Miljøverndepartementet utarbeide en plan for og sette i gang arbeidet med etablering av et miljøvedtaksregister 2011/2012.

Delmål 1.1.3.1 Alle naturtyper skal være tilstrekkelig representert i områder som er vernet etter naturmangfoldloven eller naturvernloven

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- videreføre systematiske, naturfaglige registreringer i prioriterte skogtyper,
- videreføre arbeidet med verneprosesser med utgangspunkt i frivillig skogvern, og følge opp evalueringen av frivillig vern,
- starte opp og videreføre verneprosesser for gjenstående verneverdige områder på Statskog SFs grunn, herunder systematisk kartlegging av verneverdier og oppstart av verneprosesser for eiendomskomplekset Borregård skoger som Statsskog erverver fra Orkla.
- starte opp og videreføre verneprosesser for gjenstående verneverdige områder i skog eid av Opplysningsvesenets fond (prestegårdsskoger),
- slutføre arbeidet med myrplanen i Finnmark,
- videreføre arbeidet med første fase av marin verneplan, og planlegge opplegg for faglig utredning for andre fase.

Delmål 1.1.3.2 Verneverdiene i verneområdene skal opprettholdes/gjenopprettes

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- bidra til å implementere ny forvaltningsmodell for lokal forvaltning, blant annet gjennom opplæring av forvaltningsstyrer og forvaltere og medvirke i oppbygging av forvaltningsknutepunktene,
- gjennomføre bestillingsdialogen og på grunnlag av denne og direktoratets "strategi for bruk av midler i verneområder" prioritere midler til tiltak i verneområdene, videreføre arbeidet med å få på plass forvaltningsplaner for nasjonalparker og andre større verneområder, Ramsarområder og for andre områder der forvaltningsplan er viktig for å sikre verneformål og verneverdier, jf målbestemmelsen for vern i ny naturmangfoldlov,
- arbeide videre med prosjektet "Oppfølging av verneområder – bevaringsmål og overvåking", herunder lage ferdig manualer for utarbeidelse av bevaringsmål og overvåkingsopplegg i verneområder og starte praktisk overvåking av noen naturtyper og verneområder som er spesielt egnet og der behovet for overvåking er stort,

- videreføre basiskartlegging av verneområder i Møre og Romsdal og utvide dette til andre verneområder,
- bistå Miljøverndepartementet i arbeidet med å lage en nasjonal strategi for verdiskaping basert på natur- og kulturarven,
- lede gjennomføringen av verdiskapingsprogrammet "Naturarven som verdiskaper", videreføre arbeidet med nasjonalparkkommuner og nasjonalparklandsbyer og utrede konseptet om Ramsarkommuner (etter mønster av nasjonalparkkommunene) og arbeidet med naturbasert reiseliv,
- bidra til at nasjonalparker fortsetter å være kvalitetsstempel på natur, og styrke arbeidet med forvaltning, tilrettelegging, informasjon og naturveiledning,
- følge opp strategiplanen for statens engasjement i arbeidet med nasjonalparksentrene, og bruke sentrene aktivt i kommunikasjonsarbeidet,
- bidra til utvikling av nasjonalpark-/naturinformasjons-/villreinsentre som blir utpekt til forvaltningsknutepunkt for lokal forvaltning av verneområdene,
- lede arbeidet med å følge opp 5 pilotprosjekt med målstyrt forvaltning i verneområder, og med formidling av erfaringene fra disse prosjektene,
- videreutvikle samarbeidet med Riksantikvaren om veiledning og tilsyn av kulturminner og kulturmiljøer i verneområdene,
- forberede og gjennomføre Nasjonalparkkonferansen på Røros 2. – 3. mars 2011 i nært samarbeid med Miljøverndepartementet,
- i samarbeid med Riksantikvaren bidra i arbeidet med revisjon av den nasjonale reiselivsstrategien, og delta i koordinerende gruppe for underliggende etater og virkemiddelaktører, samt i oppfølging av Innovasjon Norges arbeid med utvikling av bærekraftig reiseliv.

Underområde 2: Bærekraftig bruk og beskyttelse av arter, bestander og genressurser

Delmål 1.2.1.1 Høsting og annet uttak av vilt, laks og innlandsfisk skal bare skje når det eksisterer et høstingsverdig overskudd

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- følge opp den nye strategien for forvaltning av hjortevilt, herunder bidra til å løse utfordringene knyttet til veksten i hjortestammen og behovet for økt veiledning og kompetanse hos fylkeskommunene,
- bidra med bevaringstiltak og delta i samarbeid nasjonalt og internasjonalt som gjør Norge til et foregangsland når det gjelder forvaltning av sjøfugl,
- bistå Miljøverndepartementet i arbeidet med å utarbeide forskrift om uttak og utnyttning av genetisk materiale i overensstemmelse med naturmangfoldloven,
- forberede ny rolle som kompetent myndighet for behandling av søknader om tilgang til genressurser,
- delta som representant for norske miljømyndigheter i nordisk miljøsamordningsgruppe om genressurser,
- bidra til å operasjonalisere relevante vedtak om bærekraftig bruk fra CBD,
- sikre at naturmangfoldloven anvendes ved beslutninger om uttak av ferskvannsararter,

- bidra i arbeidet med samordnet regulering av fisket etter anadrome laksefisk i sjø og elv, herunder bidra til gode prosesser i forhold til Sametinget og samiske rettighetshavere i samsvar med rammeavtalen,
- sette i gang arbeid med å utvikle nye reguleringsmodeller for laksefiske etter nærmere avtale med departementet,
- bistå departementet i arbeidet med revisjon av den norsk-finske overenskomsten om fisket m.v. i Tanavassdraget,
- bidra til å få Tanavassdragets fiskeforvaltning i drift, revidere lokale forskrifter og tilpasse overenskomst med Finland som følge av lokal forvaltning,
- bistå departementet i arbeidet med lokal forvaltning av Neidenvassdraget,
- bidra i arbeidet med nye og reviderte forskrifter i henhold til lakse- og innlandsfiskloven,
- følge opp den nye strategien for innlandsfisk,
- bidra til å sikre bærekraftig høsting av de marine fiskeressursene gjennom deltagelse i Reguleringsrådet, Fiskeriforhandlingsrådet og den bilaterale fiskerikommisjonen mellom Norge og Russland,
- følge opp utredningen om bifangst av sjøfugl i norske fiskerier, med særlig fokus på sårbare arter,
- være oppdatert på arbeidet i det nyoppnevnte Sjøpattedyrutvalget, og bidra med høringsuttalelser til forskrifter knyttet til forvaltningen av sjøpattedyr, gjennomføre nødvendige konsultasjoner med Sametinget om laksefiske.

Delmål 1.2.1.2 De ville laksebestandene skal sikres

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- bistå i arbeidet med fastsetting og operasjonalisering av vitenskapelig kvalitetssikrede kvalitetsnormer for villaksbestander og deres økologiske betingelser,
- etablere og drifte en *Villaksportal* etter nærmere avtale med departementet,
- følge opp ny handlingsplan for kalking med vekt på optimal videreføring av laksevassdrag på Sør- og Sør-Vestlandet,
- følge opp handlingsplanen for gyro med hovedvekt på Vefsna, Lærdalsvassdraget og forberedelser til senere behandling av prioriterte vassdrag,
- sikre utrydningstruete laksebestander i sædbank og levende genbank,
- reetablere laksebestander der hvor trusselfaktorene er redusert eller fjernet.

Delmål 1.2.2.1 65 årlige ynglinger av gaupe, 39 årlige ynglinger av jerv, 15 årlige ynglinger av bjørn, 3 årlige ynglinger av ulv og 850 – 1200 årlige hekkinger av kongeørn skal sikre levedyktige bestander av disse artene

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- bidra til kompetanseheving i lokale fellingslag, herunder sikre at fylkesmannen medvirker i arbeidet etter behov,
- følge opp og bidra til at den nyetablerte enheten for overvåking av rovvilt – ROVADATA – etablerer seg som solid aktør for sammenstilling og formidling av overvåkingsdata,

- bistå Miljøverndepartementet i øvrig oppfølging av Regjeringens politiske plattform (Soria Moria II), herunder oppfølging av Stortingets beslutning om nye bestandsmål for ulv og bjørn og dialog med Sverige om bestandsregistrering og fordeling av genseulv,
- vurdere innføring av en hjemmel for å nekte registrering som lisensjeger i rovviltforskriften, alternativt en supplerende av vilkårene.

Delmål 1.2.3.1 De mest truede artene skal innen 2013 ha status som prioriterte arter, og deres økologisk funksjonsområde skal sikres, jf naturmangfoldloven

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- Arbeidet med prioriterte arter, utredning av faglig grunnlag for prioriterte arter og oppfølging av handlingsplaner: Miljøverndepartementet vil oversende forslag til eget oppdragsbrev på dette feltet i løpet av uke 6. Dette brevet vil danne grunnlaget for et eget møte mellom direktoratet og departementet om arbeidet på området i løpet av uke 7. Departementet vil ta initiativ til dette møtet.

Underområde 3: Fremmede arter og genmodifiserte organismer

Delmål 1.3.1.1 Hindre uheldige følger for naturmangfold av tidligere introduserte organismer

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- utarbeide en samlet plan for prioriterte tiltak og handlingsplaner mot fremmede skadelige organismer innenfor miljøforvaltningens ansvarsområde, herunder fremmede arter i verneområder,
- sørge for at handlingsplaner for enkeltarter følges opp av relevante aktører,
- følge opp fylkesmannens arbeid knyttet til tiltak mot fremmede skadelige organismer, herunder de fylkesvise handlingsplanene og tiltakene,
- styrke fylkesmannens rolle som veileder og koordinator for tiltak mot fremmede organismer på regionalt nivå, blant annet gjennom kurs, seminarer og eventuelt prosjektstøtte,
- følge opp tverrsektoriell nasjonal strategi og tiltak mot fremmede arter på miljøforvaltningens områder,
- gjennom den tverrsektorielle direktoratsgruppa koordinere og være pådriver overfor andre sektorer for oppfølging av Tverrsektoriell strategi og tiltak for fremmede skadelige organismer, og bistå sektorene i deres kartlegging av risikoaktiviteter innen egen sektor og utvikling og oppfølging av handlingsplaner og tiltak mot fremmede skadelige arter,
- i tett kontakt og samarbeid med Mattilsynet, sikre god koordinering og løpende avklaring av ansvarsfordeling for tiltak mot fremmede organismer som berører begge direktoraters ansvarsområder. Samordnet og forutsigbar saksbehandling skal sikres når begge sektorer er involvert,
- styrke formidlingen av temaet "fremmede organismer", blant annet gjennom oppdatert informasjon om "risikoarter" på Direktoratet for naturforvaltnings nettsider, gjennom informasjonstiltak rettet mot bransjer og organisasjoner som kan bidra til å forhindre innførsler og utsettinger av fremmede arter og gjennom

aktiv bruk av media med særlig fokus på nisjemedier som når viktige målgrupper som hageeiere, skogbrukere, akvarister etc,

- etablere samarbeid med frivillige organisasjoner der dette er hensiktsmessig, for informasjonsspredning, kartlegging, overvåking og/eller bekjempelse av fremmede organismer,
- gjennom eget operativt felpersonell eller andre relevante aktører, gjennomføre kartlegging, overvåking og praktiske tiltak mot fremmede arter,
- bidra til å framskaffe kunnskap om kongekrabbens påvirkning på økosystemet og på bakgrunn av dette fremme forslag til Miljøverndepartementet om strategier for å hindre spredning og uønskede effekter av krabben.

Delmål 1.3.1.2 Hindre innførsel og utsetting av fremmede organismer som fører til eller kan føre til uheldige følger for naturmangfoldet

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- følge opp forskrifter etter naturmangfoldloven når disse trer i kraft, herunder behandling av søknader om tillatelse til innførsel av fremmede arter, og søknader om tillatelse til utsetting av utenlandske treslag,
- sørge for at det utarbeides faglig grunnlagsmateriale og risikovurderinger av arter på vedleggslistene til forskrift om innførsel og utsetting av fremmede organismer,
- følge opp fylkesmannens arbeid knyttet til oppfølging av regelverk om innførsel og utsetting av fremmede organismer,
- gjennomføre nødvendige avklaringer i forhold til andre sektorer og forvaltningsnivåer i tilknytning til at nytt regelverk trår i kraft,
- i tett kontakt og samarbeid med Mattilsynet sikre god koordinering og samordnet og forutsigbar saksbehandling for innførsel og utsetting av fremmede organismer.

Delmål 1.3.1.3 Hindre utsetting av genmodifiserte organismer (GMO) som kan føre til skade på naturmangfoldet

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- vurdere GMO-søknader under direktiv 2001/18/EF og forordning 1829/2003 om genmodifisert mat og fôr og gi anbefaling om uttalelser til EU i tråd med saksbehandlingsrutiner,
- delta i internasjonale møter under direktiv 2001/18 i samråd med Miljøverndepartementet. Hvis dagsorden tilsier det, skal Direktoratet for naturforvaltning også delta i møter under forordning 1829/2003 om genmodifisert mat og fôr,
- føre tilsyn etter genteknologiloven i tråd med delegert myndighet og bistå Mattilsynet ved utarbeidelse av tilsynsplaner, vurdering av tilsynsrapport og miljøfaglige vurderinger i tråd med tilsynsmyndighet delegert til dem etter genteknologiloven,
- bistå Miljøverndepartementet i arbeidet med å vurdere behov for revisjon av genteknologiloven med forskrifter utover gjennomføring av EUs nye GMO-regler, samt bistå i slikt lovarbeid,

- foreta miljørisikovurderinger i tilknytning til søknader om GMO-legemidler og gi innspill til European Medicines Agency (EMA). Rutiner mellom Direktoratet for naturforvaltning og Legemiddelverket for best mulig samarbeid og arbeidsfordeling i forbindelse med dette arbeidet skal følges opp,
- bistå Miljøverndepartementet med forberedelse av og deltakelse på relevante møter under Cartagena-protokollen om GMO,
- ha hovedansvar for å utarbeide faglige innspill til Cartagena-protokollen, for eksempel om risikovurdering og sosioøkonomiske vurderinger, samt deltakelse i elektroniske online konferanser og ekspertgruppemøter under protokollen,
- sørge for løpende utvikling og oppdatering av Biosafety Clearing House-databasen og Roster of Experts listen under Cartagena-protokollen,
- delta i møter i OECD-arbeidsgruppa "Harmonisation of Regulatory Oversight in Biotechnology", og bistå Miljøverndepartementet med innspill til andre departementer og etater til GMO-relaterte saker i andre internasjonale fora, herunder WTO, Codex og IPPC.

Viktige virkemidler/oppgaver som går på tvers av underområde 1 og 2 og tildels underområde 3

Internasjonalt arbeid

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- i kontakt med Miljøverndepartementet, ha hovedansvaret for det norske arbeidet med å forberede og gjennomføre partsmøte under Bonnkonvensjonen for trekkende ville dyr (Convention on Migratory Species- CMS) i Norge høsten 2011, samt være Norges representant i forhandlingene,
- delta på relevante internasjonale møter for underavtalene til Bonnkonvensjonen, herunder Vannfuglavtalen (AEWA) og den internasjonale handlingsplanen for dverggås under denne,
- delta i forarbeid og gjennomføring av internasjonale forhandlingsmøter under Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD), særlig møte i vitenskapskomiteen (inkludert europeisk formøte),
- bidra med løpende innspill til CBD sekretariatet, inkludert temarapporter og oppfølging av tematiske notifikasjoner. Arbeidsdeling og prioritering avtales nærmere med Miljøverndepartementet,
- gjennomgå utvalgte sentrale vedtak fra biomangfoldkonvensjonens partsmøte i oktober 2010 for å vurdere status for norsk oppfølging og for å identifisere behov for styrket innsats og mulige tiltak, med særlig vekt på vedtak om klima og biologisk mangfold.
- bistå Miljøverndepartementet i norsk oppfølging av CBDs strategiske plan 2011 – 2020, herunder oppdatering av norsk nasjonal handlingsplan for naturmangfold og utvikling av norske mål,
- bidra til utvikling av indikatorer og eventuelle milepæler i tråd med ny nasjonal handlingsplan for naturmangfold under CBDs strategiske plan 2011 - 2020, jf vedtak fra COP10 om videre prosess og behov for at Norge kan levere på dette,

- formidle rapporten om verdien av naturmangfold og økosystemtjenester (TEEB) i Norge mot utvalgte målgrupper,
- bistå Miljøverndepartementet i arbeidet med å integrere anbefalingene fra TEEB rapporten i norsk forvaltning, og følge OECDs arbeid med økonomiske aspekter ved naturmangfold,
- bistå Miljøverndepartementet i arbeidet om naturmangfold og næringsliv, herunder bidra til det planlagte seminaret i 2011,
- bistå Miljøverndepartementet i internasjonale forhandlinger om etablering av naturpanelet, herunder forarbeid og forhandlinger i UNEP og første plenums møte,
- arbeide videre for å etablere et delsekretariat på kapasitetsbygging tilknyttet naturpanelet i Trondheim, og utvikle prosjekter på kapasitetsutvikling under naturpanelet,
- delta på aktuelle møter under Våtmarkskonvensjonen (Ramsar), som møter i Standing Committee, vitenskapspanelet (STRP) og CEPA,
- lede det Nordisk-baltiske våtmarksforumet (NorBalWet) 2010-2011,
- ferdigstille og iverksette prioriterte tiltak i handlingsplanen for kommunikasjon, utdanning, bevisstgjøring og informasjon om våtmarker/Ramsarkonvensjonen (CEPA Action Plan),
- forberede og delta på relevante møter under Bernkonvensjonen, herunder møter i Emerald network,
- følge opp ledervervet i CITES Standing Committee,
- delta på relevante møter i arbeidet med naturmangfold under CITES,
- delta i Arktisk råd med spesiell vekt på arbeidet i CAFF,
- bistå Miljøverndepartementet med å vurdere administrative og økonomiske konsekvenser av EUs regelverk for å hindre import av ulovlig hugget tømmer og tømmerprodukter (995/2010/EU). Departementet vil spesifisere resultatkravet i eget brev.

Kunnskapsgrunnlaget

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- delta i sekretariatet for Nasjonalmangfoldrådet (dersom et slikt råd blir etablert) og den interdepartementale arbeidsgruppen, og bidra med saksforberedelser, planlegging av møter og oppfølging og koordinering av prosjekter og aktiviteter knyttet til kartlegging og overvåking av naturmangfold,
- videreutvikle naturindeksen i tråd med anbefalinger for forbedring av datagrunnlag og metode i Naturindeks for Norge 2010, og med tanke på oppdatering og utgivelse av en revidert Naturindeks ca. hvert 5 år,
- bidra til samarbeid og god koordinering med andre sektorer om kunnskapsoppbygging om naturmangfold,
- sikre god formidling av naturindeksen ut til allmennheten,
- etablere effektive systemer for å legge inn og oppdatere data for kartlagte naturtyper i Naturbase, arbeide for styrket kunnskap om effekter av havforsuring og klimaendringer på naturmangfold i sjø og ferskvann, være oppdatert på og videreformidle informasjon om best tilgjengelig kunnskap og

- kunnskapsbehov på feltet til Klima- og forurensningsdirektoratet (som er hovedansvarlig på havforsuring og klimaendringer) og andre etter behov,
- i samarbeid med Klima- og forurensningsdirektoratet, bidra til tilfredsstillende overvåking av effekter av klimaendringer og havforsuring på naturmangfold i sjø og ferskvann i tråd med relevante nasjonale prosesser og overvåkingsprogram,
  - styrke kunnskapen om vannforekomstene gjennom karakterisering og overvåking,
  - forbedre kunnskapsgrunnlaget om krypsiv og styrke tiltak mot krypsiv,
  - iverksette et prosjekt knyttet til innsamling, systematisering og formidling av tradisjonell og erfaringsbasert kunnskap om bruk av og forestillinger om norsk flora og fauna (etnobiologi), basert på forprosjektet igangsatt i 2010. Det skal legges vekt på å få til et bredt samarbeid, inkludert finansiering, med andre aktuelle departementer og institusjoner, blant annet Artsdatabanken, frivillige organisasjoner innen miljø, landbruk og samiske miljøer, lokale historielag og NRK. Samisk tradisjonell kunnskap skal inngå i prosjektet,
  - forberede seg på rollen som nasjonalt kontaktpunkt for et internasjonalt kunnskapspanel for biologisk mangfold og økosystemtjenester (IPBES), og fortsette å gi bidrag til Klima- og forurensningsdirektoratet til oppfølging av klimapanelet (IPCC),
  - bidra til utviklingen av sjøfuglprogrammet SEAPOP, blant annet gjennom ledelse av styringsgruppen.

Opplæring

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- gjennomføre opplæring av fylkesmenn, kommuner, sektormyndigheter osv. om naturmangfoldloven, og sammenhengen mellom naturmangfoldloven og plan- og bygningsloven,
- i samarbeid med Naturfagsenteret, Utdanningsdirektoratet og miljøorganisasjonene fortsette arbeidet med Den naturlige skolesekken, herunder styrke samarbeidet med referansegruppa, samordne aktivitetene med de andre miljødirektoratene og bidra til at Miljøstatus benyttes i større grad.

Underområde 4: Friluftsliv

Delmål 1.4.1.1 Minst 50% av befolkningen deltar i friluftsliv minst en gang pr måned

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- i samarbeid med Helsedirektoratet følge opp handlingsplanen for fysisk aktivitet,
- bidra til å øke deltagelsen i friluftslivet for funksjonshemmede, etniske minoriteter og andre grupper i befolkningen som trenger ekstra motivasjon og særskilt tilrettelegging,
- i samarbeid med Riksantikvaren forberede et nytt seminar om kulturminner og friluftsliv ("Granavollen II"), jf. referat fra felles kontaktmøte hos Riksantikvaren 11.06.2010,

- i samarbeid med Riksantikvaren, vurdere hvordan koplingen mellom friluftsliv og kulturarv kan bli bedre integrert i fylkeskommunenes arbeid (jf forvaltningsreformen),
- i samarbeid frilufsorganisasjonene og Riksantikvaren, starte forberedelsene til "Friluftslivets år" i 2015, herunder ha fokus på friluftsliv i nærmiljøet, kultur- og naturreisen og sammenhengen mellom friluftsliv, naturarv og kulturarv,
- videreføre arbeidet med Forum for friluftsliv gjennom naturveiledning og naturinformasjon i skolen,
- fortsette arbeidet med den naturlige skolesekken og koordinere arbeidet med Naturfagsenteret, Utdanningsdirektoratet og miljøorganisasjonene.

Delmål 1.4.1.2 Lovgrunnlaget for utøvelse av friluftslivet og allemannsretten skal styrkes i forhold til 2010-nivå

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- bistå Miljøverndepartementet i arbeidet med å utarbeide revidert rundskriv om endringer i frilufsloven.

Nasjonalt mål 1.4.2 Område av verdi for friluftslivet skal sikres og forvaltes slik at naturgrunnlaget blir tatt vare på

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- bistå Miljøverndepartementet i arbeidet med Nasjonal handlingsplan for friluftsområder i Norge, herunder den nye satsingen på friluftsliv i nærmiljøet, og sørge for samhandling mellom fylkeskommunene, frilufsorganisasjonene og berørte sektormyndigheter (helse – samferdsel - kultur – landbruk mv),
- utvikle nettsidene om sikring slik at det gis en mer systematisk veiledning om sikringsprosessene, herunder vise eksempler på viktige deler av prosessen koplet til arealplanlegging, forhandling/minnelig løsning, arealverdsetting og bruk av erverv i forvaltningsplan,
- følge opp sikringssamarbeidet med FL og prosjektbyene, herunder følge opp NIBRs evaluering av bruk av rammetilsagn for flerårig prosjektsamarbeid,
- videreføre ordningen med juridisk bistand til kommuner i strandsonesaker, herunder prioritere behov av prinsipiell betydning for nye statlige planretningslinjer for differensiert strandsoneforvaltning,
- ivareta styringsfunksjonen for videre utvikling og drift av skjærgårdstjenesten, og se dette i sammenheng med øvrig kystoppsyn.

3.2 Resultatområde 2: Kulturminner og kulturmiljø

Nasjonalt mål 2.1.1 Det årlige tapet av verneverdige kulturminner og kulturmiljø skal ikke overstige 0,5% innen år 2020

Direktoratet for naturforvaltning skal

- Ferdigstille grunnlaget for og starte opp arbeidet med nominasjon av Svalbard som verdensarv med utgangspunkt i verneområdene. Tidspunkt for oppstart av arbeidet og nærmere detaljering kommer i eget bestillingsbrev.

- i samarbeid med Riksantikvaren og andre aktører, videreutvikle prosjektet Kultur- og naturreisen. Riksantikvaren vil ta ansvar for å søke samarbeid med ulike offentlige og private aktører for å sette i gang prosjektet.

3.3 Resultatområde 3: Vannforurensning, miljøgifter og avfall

Underområde 2: Oljeforurensning

Nasjonalt mål 3.2.2. Risikoen for helse- eller miljøskade som følge av akutt forurensning skal holdes på et lavt nivå og skal kontinuerlig søkes ytterligere redusert. Det skal også være styrende for virksomhet som medfører fare for akutt forurensning.

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- bidra til at miljøhensyn under Direktoratet for naturforvaltnings ansvarsområde ivaretas i feltspesifikke og regionale konsekvensutredninger ved tildeling av blokker på sokkelen og ved omlasting av petroleumsprodukter, med særlig fokus på hensynet til særlig verdifulle og sårbare områder,
- bistå Miljøverndepartementet i arbeidet med å utvikle rammer for petroleumsvirksomhet i norske havområder,
- delta i det nasjonale arbeidet knyttet til oppfølgingen av ulykken på Deepwater Horizon i Mexicogulfen,
- bidra med miljøfaglige innspill til OEDs petroleumsmelding, herunder evaluering av TFO-ordningen.

3.4 Resultatområde 4: Luftforurensning og klima

Underområde 1: Klimaendringer

Nasjonalt mål 4.1.2. Norge skal fram til 2020 forplikte seg til å kutte de globale utslippene av klimagasser tilsvarende 30 pst. av Norges utslipp i 1990. Gjennom Klimameldingen og Klimaforliket er det slått fast at det er realistisk å ha et mål om å redusere utslipp i Norge med 15-17 mill. tonn CO₂-ekvivalenter i forhold til referansebanen slik den er presentert i nasjonalbudsjettet for 2007, når skog er inkludert.

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- bistå Miljøverndepartementet i utarbeidelse av ny klimamelding med særlig vekt på vurdering av konsekvenser for naturmangfold av aktuelle tiltak og virkemidler for å redusere klimagassutslipp i Norge. Dette omfatter økt opptak og lagring av karbon i skog og tiltak i forskjellige naturtyper (som skog og våtmarker) og tiltak i energipolitikken,
- bygge opp kunnskap om sentrale norske naturtypers økosystemtjenester, samt disse naturtypenes betydning og sårbarhet for menneskelig aktivitet. Direktoratet for naturforvaltning må også gi Miljøverndepartementet innspill til behov for forskning og utredning på dette området,
- bistå Miljøverndepartementet i arbeidet med vurdering av miljøvirkninger av mål og forpliktelser som følger av EUs fornybardirektiv og EL-sertifikater,

- sammen med Klima- og forurensningsdirektoratet utvikle verktøy for å avveie hensynet til reduserte klimagassutslipp og ivaretagelse av naturmangfold generelt og som en følge av økt produksjon av fornybar energi og utbygging av nettkapasitet,
- sørge for å ha kompetanse på effekter på naturmangfold av skogplanting og produksjon av bioenergi,
- gi innspill med hensyn til forhandlingsløsninger omkring redusert avskoging og økt opptak av karbon i et post-2012-regime, med vekt på naturmangfold,
- etablere et løpende samarbeid med Klima- og forurensningsdirektoratet om å utvikle "vinn-vinn" tiltak som har positive effekter både i klimasammenheng og for naturmangfold,
- i samarbeid med Klima- og forurensningsdirektoratet bistå departementet med vurderinger av de samlede miljøeffekter av bioenergi.

Nasjonalt mål 4.1.5. At samfunnet er mindre sårbart for klimaendringer og at Norges tilpasningsevne er styrket.

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- utvikle videre etatens arbeid med klimatilpasning, herunder betydning av god forvaltning av naturlige økosystemer for å bevare eller forbedre motstandskraft mot klimaendringer,
- ved behov bidra i oppfølgingen av nasjonal utredning om samfunnets sårbarhet og tilpasningsbehov som følge av klimaendringene,
- i kontakt med kommuner, fylkesmenn og fylkeskommuner bidra til at hensynet til naturmangfoldet blir fulgt opp i de statlige planretningslinjene,
- sørge for jevnlig oppdatering av Direktoratet for naturforvaltnings klimadatabase.

3.5 Resultatområde 5: Internasjonalt samarbeid og miljø i nord- og polarområdene

Prioriterte oppgaver for Direktoratet for naturforvaltning i 2011:

Arbeid med naturmangfold i EU/EØS

Direktoratet for naturforvaltning skal være forberedt på innsats i forhold til EØS-finansieringsordningen for 2009 – 2014 med mulig samarbeid på programnivå under programområdene: Naturmangfold og økosystemtjenester, vannforvaltning, fornybar energi, tilpasning til klimaendring og bevaring og fornying av kultur- og naturarv. Dette vil også kreve at direktoratet styrker sin kompetanse i forhold til å være orientert om EUs strategi, mål og arbeid med naturmangfold.

Internasjonalt engasjement for ivaretagelse av naturmangfold i bistandsarbeidet

Geografisk rettet miljøsamarbeid er en viktig arena for å ta vare på naturmangfoldet. Direktoratet for naturforvaltning har en viktig rolle i arbeidet med å integrere hensynet til naturmangfold i norsk utviklingssamarbeid, og i klima- og miljøsamarbeidet med land som Kina, Sør-Afrika, Brasil og India.

Naturmangfold i Nordområdene

Nordområdene er et viktig satsingsområde for regjeringen. Svalbard-naturen skal forvaltes etter høye miljømål. Direktoratets innsats for bevaring av naturmangfold under Arktisk råd skal styrkes. I tillegg har direktoratet viktige oppgaver knyttet til rollen som norsk forvaltningsmyndighet for isbjørnavtalen og bidrag til det bilaterale samarbeidet med Russland og i Barentsregionen.

Underområde 1: Avtaler og organisasjoner av stor betydning for miljø

Nasjonalt mål 5.1.1 Politikk og regelverksutvikling i EU/EØS og internasjonale samarbeidsorgan har høye miljøkrav og fremmer en bærekraftig utvikling

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- ha aktiv kontakt med søsteretater i mottakerlandene og formidle informasjon om EØS-midlene 2009-2014,
- bidra med faglig ekspertise og delta på møter og workshops i forbindelse med MoU-forhandlinger med mottakerlandene om EØS-midlene 2009-2014 der det etterspørres fra Utenriksdepartementet og Miljøverndepartementet,
- gå inn som programpartner i utvalgte land og sektorer avhengig av resultatene av MoU-forhandlingene. Arbeidsinnsatsen vil dekkes av EØS-midlene basert på avtaler mellom Financial Mechanism Office og den enkelte etat,
- sørge for å være orientert om EUs strategi, mål og arbeid med naturmangfold,
- bidra til tidlig utarbeidelse, oppdatering og kvalitetssikring av notater i EØS-databasen.

Underområde 2: Geografisk rettet miljøsamarbeid

Direktoratet for naturforvaltning skal styrke klima- og miljøsamarbeidet under avtaler med Kina, India, Sør-Afrika og Brasil, herunder:

- delta i miljøforvaltningsprosjektet i Kina med et særskilt ansvar for treningsmodul om naturmangfold og vann,
- delta i prosjekt i Kina om naturmangfold og klima,
- delta i prosjekt med indiske institusjoner om etablering av "Centre for Biodiversity Policy and Law" i Chennai i India,
- delta i dialogen med Sør-Afrika om nytt miljøprogram,
- bidra i mulige aktiviteter knyttet til forvaltningsplan i oppstarten av bilateralt miljøsamarbeid med Brasil mot slutten av året.

Direktoratet for naturforvaltning skal følge opp arbeidet med å integrere hensynet til miljø i norsk utviklingssamarbeid, med vekt på miljøforvaltningens ansvarsområde i programmet Olje for Utvikling, herunder:

- vareta rollen som miljøforvaltningens driftsansvarlige i samarbeidsavtalen med Uganda,
- bidra til god gjennomføring av samarbeidet med de andre hovedlandene med institusjonsavtale: Ghana og Øst-Timor,
- bidra til god oppstart og gjennomføring av samarbeidsaktiviteter i hovedlandene Sudan, Mosambik og Angola,
- delta i oppstarts- og utredningsaktiviteter i forbindelse med andre hovedland som Bolivia og Tanzania,
- bidra i begrensede aktiviteter i enkelte andre samarbeidsland,
- bidra til å videreutvikle det faglige innholdet i miljøpilaren i Olje for Utvikling med særlig fokus på hvordan vi arbeider med utredninger (EIA/SEA/-forvaltningsplaner) og organisering og tilgjengeliggjøring av miljødata,
- bidra til utarbeidelse av den nye stortingsmeldingen om miljø og utvikling.

Underområde 3: Nord- og polarområda

Delmål 5.3.1.1 Helhetlig forvaltning av naturressursene, bevaring av arts mangfoldet, natur- og kulturminneverdiene og reduserte miljøgift- og klimavirkninger i Arktis

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- følge opp arbeidet med naturmangfold i Arktisk Råd med vekt på arbeidsgruppen for vern av arktisk flora og fauna (CAFF), herunder arbeidet i programmet for overvåking av biologisk mangfold (CBMP), arbeidet med vitenskapsrapporten Arctic Biodiversity Assessment (ABA) og i ekspertgruppen for bevaring av arktisk flora i CAFF Flora Expert Group (CFG),
- med utgangspunkt i CBDs anbefalinger, og i samarbeid med blant annet UNEP og Russland, planlegge og gjennomføre en konferanse om bærekraftig turisme i Arktis med vekt på de arktiske øyer,
- videreføre samarbeidet med de andre partslandene om oppfølging av isbjørnavtalen, og bistå Canada med forberedelsene til neste partsmøte under avtalen i 2011,

- lede den norske delegasjonen til partsmøte under isbjørnavtalen,
- godkjenne forvaltningsplan for Jan Mayen naturreservat utarbeidet av fylkesmannen i Nordland.

Delmål 5.3.1.3 Økosystembasert forvaltning og felles miljøovervåking av hele Barentshavet

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- bidra til å gjennomføre relevante deler av den norsk-russiske miljøkommisjonens arbeidsprogram for 2011-2012, med særlig vekt på havmiljø og naturmangfold.

Delmål 5.3.1.4 Redusert forurensning, bedre miljøovervåking og tett samarbeid om løsning av felles miljøoppgaver i grenseområdene til Russland

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- delta i undergruppen for naturvern/biodiversitet (NPS) under Barentsrådets miljøarbeidsgruppe (WGE),
- videreutvikle de faglige nettverkene, spesielt innenfor temaene sjøfugl og habitatvern,
- bidra til å løfte utfordringene som er knyttet til bevaring av de siste store, intakte skogene i Barentsregionen,
- utvikle samarbeid med Russland om implementering av våtmarkskonvensjonen (Ramsar),
- følge opp samarbeidsavtalen med Finland og Russland om "Greenbelt of Fennoscandia" fra 2010,
- gjennomføre en ekspertkonferanse i samarbeid med Russland om forvaltning av natur- og kulturverdiene på Svalbard og Franz Josefs land i 2011.
- delta i prosjektet Barents Protected Areas Network (BPAN),

Delmål 5.3.2.1 Hindre tap av villmarkspregede områder på Svalbard og vesentlig påvirkning av naturmangfoldet som følge av lokal aktivitet

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- gi Sysselmannen faglige råd og veiledning under utarbeidelsen av forvaltningsplaner for de store verneområdene på Øst-Svalbard,
- godkjenne forvaltningsplaner for verneområdene som utarbeides av Sysselmannen. Direktoratet for naturforvaltning skal konsultere Riksantikvaren og Norsk Polarinstitut i forbindelse med faglig gjennomgang og før endelig godkjenning av forvaltningsplanene,
- etablere INON datasett for Svalbard,
- vurdere dagens artsforvaltning i forhold til målene og prinsippene i svalbardmiljøloven og svalbardmeldingen med utgangspunkt i oppdaterte bestandsdata og faglige vurderinger fra Sysselmannen og Norsk Polarinstitut. Vurderingene skal fokusere på forvaltningen av høstbare arter og rødlistearter, og peke på eventuelle behov for endringer og tiltak på disse områdene,
- følge opp tiltak/anbefalinger fra workshop om rødlistearter på Svalbard avholdt i november 2008 og vurdere eventuelle justeringer som følge av den nye rødlisten som kom i november 2010,

- bistå Sysselmannen med å utarbeide og følge opp handlingsplan for fremmede arter på Svalbard,
- gi Sysselmannen faglig veiledning og råd under arbeidet med en strategi for forvaltning av røye, og ha ansvaret for faglig godkjenning av strategien,
- ferdigstille en handlingsplan for isbjørn, i samarbeid med Norsk polarinstitutt og Sysselmannen på Svalbard,
- styrke kunnskapen om isavhengige og klimafølsomme arter på Svalbard gjennom det nasjonale artsprosjektet.

Delmål 5.3.4.1 Hindre miljøskade og dårligere kvalitet på naturopplevelser på Svalbard som følge av ferdsel på land og til sjøs

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- bidra til gjennomføring av tiltak som sikrer at ferdselen på Svalbard styres i samsvar med miljømålene og formålet med verneområdene,
- bistå Sysselmannen i arbeidet med å vurdere hvordan det kan legges bedre til rette for ikke-motorisert reise- og friluftsliv med utgangspunkt i Longyearbyen.

3.6 Resultatområde 6: Planlegging for en bærekraftig utvikling

Særlig viktige oppgaver for Direktoratet for naturforvaltning i 2011:

Direktoratet for naturforvaltning har hovedansvaret for å bidra med det faglige grunnlaget for naturforvaltning i planarbeidet på nasjonalt nivå. Plan- og bygningsloven er et svært viktig virkemiddel for å ta vare på truede og sårbare arter og naturtyper og hensynet til friluftsliv gjennom en helhetlig og bærekraftig arealforvaltning. For å ta vare på natur- og friluftsverdiene er det nødvendig å ha god kunnskap og gode prosesser, og god lokal forståelse og kompetanse. Innføring av ny plan- og bygningslov vil stå sentralt også i 2011. Samvirket mellom plan- og bygningsloven og naturmangfoldloven er spesielt viktig.

Direktoratet for naturforvaltning skal bistå departementet i gjennomføringen av nasjonal politikk ved oppfølging av kommunal og regional planlegging. Direktoratet har en viktig rolle i å bidra til å gjennomføre en helhetlig arealpolitikk, herunder forvaltning av fjell- og utmarksområder, vassdrag og LNF- områder og naturen i og ved byer og tettsteder. Sentrale temaer er landskap, naturmangfold, naturbasert reiseliv, fritidsbebyggelse, forebygging av og tilpasning til klimaendringer, anlegg for fornybar energi og næringsutvikling i distriktene.

Gjennom samhandling med fylkesmannen og fylkeskommunen skal Direktoratet for naturforvaltning bidra med tydelige signaler for å ta vare på naturens mangfold og arealer for friluftsliv i regionale og kommunale planprosesser etter plan- og bygningsloven. Dette omfatter også at informasjon om viktige kartlagte områder for naturmangfold (herunder utvalgte naturtyper) og naturmangfoldlovens kap. II Alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk brukes som del av beslutningsgrunnlaget.

Underområde 1: Arealpolitikk og samfunnsutvikling

Delmål 6.1.1.1 Plan- og bygningsloven skal brukes som virkemiddel for reduserte utslipp og tilpassing til klimakonsekvenser knyttet til blant annet areal-, energi- og transporttiltak

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- bidra til at økosystemer ivaretas som bidrag til å redusere klimautslippene og for å sikre klimatilpasninger,
- påse at hensyn til klima og naturmangfold omtales i uttalelser, veiledere med videre som direktoratet har ansvar for.

Delmål 6.1.1.2 Byer og tettsteder skal være funksjonelt utformet, ha et godt fysisk miljø som fremmer helse og livskvalitet, et grønt næringsliv og belastere omgivelsene minst mulig.

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- delta i fagnettverk innen "Framtidens byer", spesielt i klimatilpasningsnettverket, og bidra til at byutviklingen ivaretar naturens mangfold og muligheter for friluftsliv i nærmiljøet,
- bistå kommunene i å realisere intensjonene i Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen innenfor Direktoratet for naturforvaltnings ansvarsområde, blant annet gjennom veiledning i bruk av plan- og bygningsloven,
- i samarbeid med Statens kartverk, utvikle og bistå kommunene med metodikk for kartlegging av tilgjengeligheten til og i grønnstrukturer i byer og tettsteder og områder for friluftsliv som grunnlag for planlegging, tilrettelegging og fjerning av hindringer,
- videreføre veiledningen i spørsmål som angår sikring og tilrettelegging av grønnstruktur og områder for friluftsliv i tråd med prinsippene for universell utforming,
- dokumentere tiltak som får støtte fra tilskuddsordninger som Direktoratet for naturforvaltning forvalter som grunnlag for utvikling av eksempelsamling på feltet universell utforming.

Delmål 6.1.1.3 Det skal tas særlig hensyn til fjellnatur, vassdrag, landskap og viktige natur- og kulturverdier

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- i samarbeid med Riksantikvaren, følge opp arbeidet med regionale natur- og kulturparker i utvalgte områder,
- bidra til å utvikle planverktøy for å styre fritidsbruken av natur gjennom konkrete prosjekter som DN initierer,
- bidra til bærekraftig forvaltning av norsk fjellnatur gjennom bruk av virkemidlene i plan- og bygningsloven og ved å bistå departementet i oppfølgingen av de regionale planene for villrein fjellene,
- bistå departementet med oppdatert kunnskap om villreins bruk av fjellet, blant annet gjennom kartdata som sammenstiller og supplerer eksisterende kunnskap om bruk av arealer gjennom året, trekkruiter, beitegrunnlag, sårbarhet for ferdsel osv og nødvendige faglige utredninger,

- i samarbeid med departementet, bidra til å sikre natur- og friluftaktiviteter i områder med fritidsbebyggelse, blant annet gjennom uttalelse i innsigelsessaker og ved formidling av gode planprinsipper og deltakelse i utviklingsprosjekter og prosesser knyttet til oppfølging av nasjonal hyttepolitikk,
- i samarbeid med Riksantikvaren, bistå Miljøverndepartementet med oppfølgingen av Den europeiske landskapskonvensjonen, herunder delta i Miljøverndepartementets gruppe for oppfølging av Landskapskonvensjonen,
- bidra aktivt til at naturmangfoldloven blir integrert i utarbeidelse av regionale og kommunale planer, og medvirke til at naturmangfoldlovens bestemmelser følges opp i praktiseringen av plan- og bygningsloven og sektorlover,
- i samarbeid med Riksantikvaren, følge opp direktoratenes Handlingsplan for landskap.

Delmål 6.1.1.4 Nasjonal strandsonopolitikk skal følges opp gjennom en streng og differensiert planpraksis

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- bistå i gjennomføringen av nasjonal politikk i strandsonen,
- videreføre strandsonenettverket, og i dette arbeidet trekke inn erfaringer og kompetanse fra fylkeskommuner og kommuner,
- følge opp statlige planretningslinjer for strandsonen når disse foreligger.

Delmål 6.1.1.5. Regionale og kommunale planer skal sikre bærekraftig utvikling med vekt på arealutnytting, verdiskaping og attraktiv stedsutvikling.

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- bidra i arbeidet med regionale planer for nasjonale villreinområder,
- sørge for at fylkesmennene og villreinnemndene deltar aktivt og forpliktende i de regionale planprosessene for nasjonale villreinområder.

Delmål 6.1.1.6 Oppgaver, myndighet og forventninger er tydelige over for kommunene slik at de kan utnytte sitt miljøpolitiske handlingsrom

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- sammen med Klima- og forurensningsdirektoratet bidra til å harmonisere fylkesmennenes myndighetsutøvelse på plan- og miljøområdet på direktoratenes respektive fagområder,
- sørge for at nye kommuneundersøkelser er godt koordinert med miljøforvaltningens øvrige kommunerettede arbeid.

Delmål 6.1.2.2. Planer etter plan- og bygningsloven og søknader etter sektorlover skal ha en god vurdering av virkninger for miljø og samfunn.

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- bistå departementet i å utarbeide veiledning til plan- og bygningslovens bestemmelser om konsekvensutredninger,

- koordinere direktoratenes arbeid med utarbeidelse av en strategisk konsekvensutredning for offshore vindkraftutbygging, bidra til formidling av innholdet i veiledere om landskapsmetode i konsekvensutredninger for henholdsvis kommuneplanens arealdel og vindkraftprosjekter, blant annet gjennom foredrag og konferanser og publisering av rapporter,
- bistå Miljøverndepartementet i arbeidet med forprosjekt på "Referansesystem landskap",
- bistå fylkesmennene i å formidle nasjonale interesser i arbeidet med regionale planer for vindkraft og småkraftverk
- ha ansvar for oppfølging av forskning på virkninger av vindkraftanlegg på fugl,
- i samarbeid med Riksantikvaren gjennomføre tematiske konfliktvurderinger av meldte og om søkte vindkraftprosjekter.

Delmål 6.1.2.3 God plan- og miljøkompetanse skal være bygd opp gjennom interkommunale løsninger, arbeid i nettverk, erfaringsformidling fra aktuelt utviklingsarbeid og andre rettleidnings- og opplæringstiltak

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- sammen med de andre miljøetatene (inkl. Kartverket), følge opp Miljøverndepartementets satsing på økt kompetanse og kapasitet i kommunene. Arbeidet skal sees i sammenheng med oppfølging av kommuneundersøkelsene på miljøområdet,
- sammen med Klima- og forurensningsdirektoratet, bidra til å systematisere og styrke fylkesmannens veiledning på plan- og miljøområdet,

Delmål 6.1.2.6 Nasjonal politikk og statlige interesser skal være effektivt formidlet til kommuner, regionalt nivå og statlige myndigheter. Statlige planvirkemidler for prioriterte politikkområder skal være oppdaterte

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- videreføre samarbeidet med Miljøverndepartementet om veiledning i bruk av plan- og bygningsloven som virkemiddel for å ivareta hensynet til naturmangfold og friluftsliv,
- bidra til å formidle nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging innenfor Direktoratets ansvarsområder,
- bidra til utviklingen av et felles system for rapportering av plansaker for fylkesmannen.

Underområde 2: Kart, geodata og eiendomsinformasjon

Delmål 6.2.1.2 Norske land- og sjøområder skal ha oppdatert basis i geodata.

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- følge opp delingsplikten etter ny geodatalov gjennom deltakelse i Norge digitalt samarbeidet og gjennom bidrag til spesifikasjonsarbeid i INSPIRE på sine temaområder.

3.7 Resultatområde 7: Andre virkemidler

Underområde 1: Sektorovergripende arbeid

Miljøforskning og miljøovervåking

Etatene skal intensivere forskningsarbeidet. Instituttene skal være de sentrale kompetansesentrene for miljøforvaltningen. Samarbeidet med instituttene skal styrkes og kunnskapsbehovene våre til dem skal spisses. Etatene må selv vurdere hvordan dette kan gjøres på en hensiktsmessig måte.

Miljøverndepartementet vil ha faglig godt velbegrunnede forslag til nye forskningssatsinger for å få et bedre grunnlag for å prioritere mellom forskning, overvåking og utredninger i budsjettprosessen. I tillegg skal etatene spille inn eventuelle forslag til endringer i fordelingen innen forskningsområdet (programmer, basisbevilgninger m.m) og mellom forskning, overvåking og utredninger.

Sørge for at miljødatasamordning blir en integrert del av det øvrige arbeidet i forvaltningen.

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- bidra i diskusjonen rundt forbedringer knyttet til innsamling, tilgjengeliggjøring og bruk av data knyttet til stedegen informasjon om naturmangfold,
- etablere systemer og verktøy for kvalitetssikring av data som rapporteres nasjonalt og internasjonalt på sine fagområder,
- delta i miljødatanettverket (Eionet – Norge) på sine fagområder,
- skal i større grad sørge for å presentere faktainformasjon om miljøstatus og utvikling i Norge på Miljøstatus.no i et europeiske og globalt perspektiv gjennom økt bruk av faktamateriale fra bl.a EEAs rapporter til internasjonale sammenligninger,
- ta i bruk de nye mulighetene den nye kartløsningen på Miljøstatus gir til bedre formidling av innholdet på nettstedet,
- bistå Klima- og forurensningsdirektoratet og departementet i en gjennomgang av de nasjonale miljøindikatorne på Miljøstatus,
- bidra i arbeidet med skoleprosjektet for å øke bruken av Miljøstatus.no hos elever og lærere. Dette skal koples til prosjektet "Den naturlige skolesekken".

Informasjon og kommunikasjon

Det må sikres effektivt samspill mellom etatene og departementet gjennom bruk av felles metodikk for planleggingsarbeid og målgruppeanalyser. Etatene skal utveksle medieplaner gjennom nettløsningen Confluence. Dette verktøyet skal også brukes til å planlegge og sette i verk kampanjer, og til dialog og gjensidig læring.

Miljøhensyn integrert i næringsliv, husholdninger og offentlige virksomheter

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- styrke kompetansen for å ivareta oppgaver som faglig rådgiver på prioriterte sektorområder,
- styrke formidling av faktakunnskap om klimaendringer og bistå Miljøverndepartementet i arbeidet med "Klimaløftet",
- synliggjøre naturmangfoldspørsmål gjennom visuelle virkemidler, naturveiledning og informasjonsmateriell rettet mot folk flest,
- bidra til å sikre og videreutvikle Miljøstatus i Norge som hovedkanal for informasjon om miljøets tilstand og utvikling.

Miljøverndepartementet ønsker å forsterke innsatsen overfor kommunene når det gjelder deres rolle som myndighetsutøver på miljøområdet. Det skal derfor etableres en ny nettbasert veiledning for kommunene på hele plan- og miljøområdet, en kommuneportal. Målet er å få kommunene til å bruke myndigheten de er tillagt etter forurensningsloven, plan- og bygningsloven, naturmangfoldloven, kulturminneloven og annen miljølovgivning bedre og mer effektivt enn i dag, samt å gjøre myndighetsutøvelsen enklere for kommunene. Arbeidet med nettløsningen starter som et prosjekt med Miljøverndepartementet som prosjekteier. Miljøverndepartementet vil opprette en styringsgruppe der Klima- og forurensningsdirektoratet, Direktoratet for naturforvaltning, Riksantikvaren, Kartverket, Statens strålevern og Planavdelingen i Miljøverndepartementet er representert. Klima- og forurensningsdirektoratet skal stå for prosjektledelsen, og skal danne en prosjektgruppe der de nevnte fagdirektoratene er representert. Det skal opprettes en referansegruppe for nettjenesten som helhet, samt referansegrupper etter behov for de ulike fagtemaene. Direktoratet for naturforvaltning skal:

- delta i styringsgruppe og gjennom arbeidsgrupper på sine felt bidra i prosjektarbeidet, og påse at rett veiledning og informasjon samles og legges ut på sine områder på nettsiden,
- sammen med Klima- og forurensningsdirektoratet og de øvrige etatene og Planavdelingen i Miljøverndepartementet få på plass en nettbasert løsning med nyttig og brukervennlig informasjon om hvordan kommunene kan løse sine oppgaver innenfor hele plan- og miljøområdet.

Underområde 2: Styring og administrasjon

Målrettet, effektiv og miljøvennlig miljøforvaltning

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- videreføre arbeidet med risikostyring. Etatens systemer og rutiner skal tilpasses risiko og vesentlighet ved at risikovurderinger inkluderes i planlegging av egne vesentlige prosesser, prosjekt og tiltak og legges til grunn ved gjennomføring, intern kontroll og oppfølging. Gjennomførte eller påbegynte risikoanalyser skal rapporteres i foreløpig og endelig årsrapport. Retningslinjer for denne rapporteringen vil bli tatt inn i retningslinjer for den periodiske rapporteringen.

- i samarbeid med departementet å utarbeide ny ikt-strategi med mål for hvor miljøforvaltningen ønsker å være om 3-5 år med handlinger og konsekvenser. Bidra til at en sikrer god samhandling i miljøforvaltningen, felles forståelse og gjennomgående lederforankring av ny ikt-strategi og knytter denne opp til nasjonale mål for ikt-politikken,
- sikre at oppfølging av informasjonssikkerhet er i tråd med de nasjonale retningslinjene for informasjonssikkerhet og Riksrevisjonens merknader i Dok. 1 (2009). Departementet understreker etatsleders ansvar for informasjonssikkerheten. Informasjonssikkerhetsarbeidet vil inngå i styringsdialogen med departementet gjennom året og tas opp i medarbeidersamtaler med etatsleder. Felles mål, strategier og handlinger for informasjonssikkerhet skal nedfelles i ny ikt-strategi. For 2011 skal det særlig legges vekt på:
  - sikre gjennomføring av identifisering, klassifisering og verdivurdering av samfunns- og virksomhetskritisk informasjon, ikt-systemer og infrastruktur,
  - sikre gjennomføring av risiko- og sårbarhetsanalyser og beskyttelse av samfunns- og virksomhetskritisk informasjon, ikt-systemer og infrastruktur, herunder å vektlegge rutiner for logging, aksesskontroll og kontinuitetsplanlegging,
  - å etablere rutiner for rapportering og avviksbehandling av ikt-sikkerhetshendelser i samarbeid med Miljøverndepartementet,
  - dokumentere og rapportere gjennomføring av tiltak i styringsdialogen gjennom året,
- delta i nettverket mellom lederne av etatenes IKT-tjenester. I samarbeid med Miljøverndepartementet leder Statens kartverk arbeidet første halvår 2011. Tilsvarende skal Direktoratet for naturforvaltning lede arbeidet annet halvår 2011. Nettverket mellom etatenes systemutviklere og systemforvaltere videreføres gjennom temamøter i 2011,

Alle statlige virksomheter skal ha et miljøledelsessystem, jf. Handlingsplanen for miljø- og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser. Miljøpolitikken for statlige innkjøp av prioriterte produktgrupper er en obligatorisk del av miljøledelsessystemet i virksomheten. Virksomheter med betydelig miljøbelastning bør innføre tredjepartssertifisering. Regjeringen har i handlingsplanen for miljø- og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser vedtatt at rapportering på området skal styrkes. Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) har ansvar for å effektivisere rapportering og få bedre oversikt over resultatet på området. Et nytt miljørapporteringssystem blir innført i 2011. Departementet vil spesifisere rapporteringskravene mot slutten av første halvår av 2011, for rapportering for 2010.

Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet (FAD) viser til rundskriv P 2/2009 N av 14. mai 2009, og ber departementene viderefremme fellesføringer til underliggende etatene i 2011: Inkluderende arbeidsliv, brukerundersøkelser, lærlinger i staten, statistikk for antall arbeidsplasser og tilgjengeliggjøring av offentlige data (se oppdrag). FAD understreker at fagdepartementene i 2011 skal følge opp fellesføringene

og rapporteringene på dem i den ordinære dialogen med virksomhetene. Alle fellesføringene skal følges opp innenfor budsjetttrammene for 2011.

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/fad/dok/rundskriv/2010/fellesforinger-tildelingsbrevne-for-2011.html?id=624792>

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- følge opp fellesføringene fra Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet angående tilgjengeliggjøring av offentlige data. Etatene skal gjøre egnede og eksisterende rådata tilgjengelige i maskinlesbare formater. Dette gjelder informasjon som har samfunnsmessig verdi, som kan viderebrukes, som ikke er taushetsbelagt og der kostnadene ved tilgjengeliggjøring antas å være beskjedne (bortfall av inntekter ved salg av data anses som en kostnad). Formater og bruksvilkår må være i overensstemmelse med Referanse katalogen og FADs føringer på nettstedet data.norge.no. Informasjon om hvilke rådata som er tilgjengelige, skal publiseres på virksomhetens nettside. Dette bør ses i sammenheng med registrering av datasett på nettstedet data.norge.no. Etater som vurderer å etablere nye eller å oppgradere eksisterende publikumstjenester med utgangspunkt i rådata, skal normalt gjøre disse rådataene offentlig tilgjengelige i maskinlesbare formater dersom ingenting er til hinder for slik tilgjengeliggjøring av rådata. Før virksomheten eventuelt selv etablerer nye publikumsløsninger basert på rådata, må det vurderes om det er mer kostnadseffektivt å tilgjengeliggjøre rådata i maskinlesbare formater som grunnlag for at andre kan utvikle tjenester. Miljøverndepartementet vil i samarbeid med etatene initiere en prosess for å avklare hva dette innebærer av utfordringer og konsekvenser for miljøvernforvaltningen.

Rammevilkår og virkemidler for miljøarbeidet hos fylkesmannen og fylkeskommunen

Direktoratet for naturforvaltning skal:

- ivareta koordineringsansvaret og følge opp styringen av fylkesmannsembetene i samråd med Klima- og forurensningsdirektoratet,
- sørge for god dialog med fylkesmennene, både når det gjelder faglig utviklingsarbeid og krevende enkeltsaker,
- bistå Miljøverndepartementet i oppfølging av og samarbeid og dialog med fylkeskommunen,
- sammen med Klima- og forurensningsdirektoratet sørge for at fylkesmannen i større grad utnytter skjønnsmidlene til å støtte konkrete miljøtiltak i kommunene og interkommunalt samarbeid om plan- og miljøkompetanse, herunder oppmuntre relevante aktører til å søke om midler til miljørettete tiltak fra skjønnsmidlene,
- sørge for at fylkesmannen har særlig fokus på informasjon om veiledning om bruk av data om naturens mangfold (blant annet fra deltakelse i programmet Livskraftige kommuner), slik at de registrerte dataene blir brukt og lagt varig til grunn i kommunal og regional planlegging,

4. OPPDRAG

Resultat-område	Oppgave	Frist
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Oversende tilråding for Sundsfjordfjella	1. mars
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Oversende forslag med faglige tilrådinge til Miljøverndepartementet for: <ul style="list-style-type: none"> • myrplan i Finnmark, • verneplan Tyrifjorden, • Værne kloster landskapsvernområde 	Etter avtale med departementet
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Oversende detaljert budsjett for disponering av bevilgning og tilsagnsfullmakt i 2011 for hver av postene 30, 32, 34 og 35, jf felles føring for nevnte poster under kap. 5 Budsjett og fullmakter	Mars
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Gjennomføre høring av verneforslag for de første 17 områdene i marin verneplan og oversende forslag til verneforskrifter for disse områdene, samt gjennomføre kunngjøring for de resterende 19 områdene.	Etter avtale med departementet
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Sette i gang og levere framdriftsplan for planleggingen av arbeidet med faglig utredning av områder i andre fase av marin verneplan.	1. september
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	I samarbeid med Klima- og forurensningsdirektoratet og Kartverket, utvikle kartapplikasjoner for nettbasert formidling av arbeidet med de marine forvaltningsplanene.	1. oktober
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Oversende to tilrådinge til Miljøverndepartementet om frivillig skogvern. Tiltrådingene kan også inkludere andre skogområder, blant annet på Statsskogs grunn og på Opplysningsvesen grunn.	1. april og 1. oktober
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Rapportere status og framdrift for skogområder hvor det er startet arbeid med frivillig skogvern f.o.m. 2003. I tillegg skal direktoratet rapportere på status for registrerte områder av prioriterte skogtyper og områder i rapporten "Unike skoger", jf. Miljøverndepartementets brev av 5.9.2006.	1. februar
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Utarbeide utkast til endringer i vannforskriften i samsvar med vedtatt framdriftsplan, og med utgangspunkt i momentliste fra departementet, samt forelegge utkastet for direktoratsgruppen. Direktoratet skal sende utkastet på høring etter at departementet har forelagt utkastet for departementene.	15. juni November/desember
Res. område 1	Utarbeide forslag til tolkningsdokument om	1. april

Naturmangfold og friluftsliv	vannforskriften § 12, basert på vanndirektivet med tilhørende europeisk veiledning og signaler, Direktoratet for naturforvaltnings vurderinger av bestemmelsen, Klima- og forurensningsdirektoratets utredning om bruk av bestemmelsen innenfor direktoratets forvaltningsområde og innspill fra direktoratsgruppen.	
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Levere anbefalinger til forvaltningssystem og valg av kvalitetsnormer for villaksbestander.	15. mars
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Utarbeide en strategi og plan for hvilke tiltak og virkemidler som skal prioriteres for å nå mål om god til svært god tilstand for de store økosystemene. Strategien bør omfatte tiltak og virkemidler både i miljøvernforvaltningen og i andre sektorer.	1. juni
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Arbeidet med prioriterte arter, utvalgte naturtyper og handlingsplaner: Miljøverndepartementet vil oversende eget oppdragsbrev og avholde et eget møte, jf tekst på resultatkrav under delmål 1.1.2.1 (underområde 1) og delmål 1.2.3.1 (underområde 2)	Etter avtale med departementet
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Som følge av forvaltning av ny tilskuddsordning for utvalgte naturtyper levere rapport på hvordan disse midlene er brukt.	1. november
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Med utgangspunkt i NINA-rapport nr 535 om naturfaglig evaluering av vern utarbeide en strategi/plan for hvordan de ulike virkemidlene i naturmangfoldloven for å beskytte naturtyper, arter og deres leveområder skal følges opp.	Etter avtale med departementet
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Utarbeide forvaltningsplaner i tråd med målbestemmelsen for vern i ny naturmangfoldlov for minst 60 verneområder som ble etablert før 1. juli 2009.	31. desember
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Gjøre ferdig handlingsplanen for kommunikasjon, utdanning, bevisstgjøring og informasjon om våtmarker/Ramsarkonvensjonen (CEPA Action Plan).	1. april
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Utarbeide forslag til utvidelse av Ramsarområder basert på opprettelse av nye verneområder og utvidelse av eksisterende verneområder.	Etter avtale med departementet
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Med bakgrunn i Ramsarrapporten om Åkersvika fra september 2010 og erfaringer fra utbyggingssaker i eller rundt norske Ramsarområder utarbeide en veileder til fylkesmennene om hvordan de skal forholde seg i utbyggingssaker som kan komme i konflikt med Ramsarområder.	1. juni
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Utarbeide en prioritert liste over norske våtmarkslokaliteter som bør restaureres for å få tilbake sin opprinnelige funksjon som nasjonalt/regionalt viktig	1. april

	område for naturmangfold.	
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Levere innspill til ny stortingsmelding om miljø og utvikling og til et eventuelt eget internasjonalt prosjekt for ivaretagelse av våtmark, herunder innspill til kunnskapsoppbygging, synliggjøring av kunnskap om verdien av økosystemtjenester knyttet til våtmarker og våtmarkers rolle som klimastabiliserende faktor.	Etter avtale med departementet
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Utarbeide et utkast til felles strategi og handlingsplan for nasjonalparksentre, naturinformasjonssentre, verdensarvsentre, forvaltningsknutepunkt og naturveiledning, jf. Miljø 365.	1. desember
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Lage en kommunikasjonsplan for verdiskapningsprogrammet for naturarven om formidling underveis i programmet og etterpå.	1. juni
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Levere oppsummering av resultatene fra pilotprosjektene i Målstyrt forvaltning.	31. desember
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Utarbeide utkast til rundskriv om områdevern etter naturmangfoldloven kapittel V (i hovedsak en revisjon av rundskriv T-3/99).	1. juli
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Lage forslag til fordeling av midler i 2011 til nasjonalparksentre, knutepunkt, villreinsentre, våtmarkssentre og andre naturinformasjonssentre	Etter avtale med departementet
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Revidere og lage utkast til forskrift for standarder for rovviltsikre gjerder.	Etter avtale med departementet
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	I tråd med eget oppdragsbrev lede arbeidet med utredning av ny erstatningsforskrift for tamrein tatt av rovvilt og levere rapport fra arbeidsgruppa.	Etter avtale med departementet
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Gi faglig tilrådning med forslag til videre tiltak som oppfølging av rovviltnemndenes evaluering av arealdifferensieringen.	Etter avtale med departementet
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	I tråd med eget oppdragsbrev lede ekspertutvalget som skal utrede ny erstatningsordning for husdyr tatt av rovvilt og levere rapport fra utvalget.	Etter avtale med departementet
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Gi tilbakemelding på bruken av 1427.73-posten fordelt på de enkelte regioner og hovedtiltak som er gjennomført i 2010. Rapporteringen skal inkludere hele postens beløp	1. mars
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Sammenstille en rapport om bruk av midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak (FKT-midler) og vurdere endringer. Oppdraget må sees i sammenheng med behov for omstillingsmidler i noen områder og landbrukssektorens rolle i dette.	Etter avtale med departementet
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Levere forslag til forskrifter om fremmede organismer med hjemmel i naturmangfoldloven.	Etter avtale med departementet

Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Utarbeide nødvendig faglig bakgrunnsmateriell, kurs- og informasjonsmateriell knyttet til regelverk om fremmede organismer.	1. juni
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Utarbeide veiledere for forskrifter knyttet til innførsel og utsetting av fremmede organismer.	1. juni
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Utarbeide kriterier og veiledningsmateriell for saksbehandling knyttet til utsetting av utenlandske treslag hos fylkesmannen.	1. juni
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Ferdigstille vurderinger av GMO som er godkjent i EU og å fremme forslag til norsk beslutning til Miljøverndepartementet snarest mulig etter EUs godkjenning.	Løpende
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Levere oppdatert veiledende omtale og praksis-skriv for genteknologiloven med forskrifter,	Etter avtale med departementet
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	I samarbeid med Riksantikvaren og Statens landbruksforvaltning rapportere på bruken av midler og områdevis fordeling av tiltak i 2010 for de 22 utvalgte kulturlandskap i jordbruket, samt foreslå nye områder.	1. mars
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Utarbeide en strategi og plan for kunnskapsoppbygging som kan fylle de kunnskapshull som Naturindeks for Norge 2010 peker på.	1. juni
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Utarbeide en kommunikasjonsstrategi for oppfølging av naturmangfoldåret og FNs tiår for biologisk mangfold 2011 - 2020, herunder en plan for eventuell oppfølging av Postkortaksjonen.	1. juli
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Levere forslag til aktuelle temaer, innretninger og tidspunkter for den syvende Trondheimskonferansen om biologisk mangfold, med sikte på at dette ved behov kan innarbeides i MDs budsjett for 2012.	1. juni
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Levere analyse av nye mål fra CBD etter 2010, og gi en vurdering av nasjonal status og forslag til oppfølging innen Direktoratet for naturforvaltnings ansvarsområde.	Etter avtale med departementet
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Levere faglig rapportering til internasjonale systemer som CBD og EEA .	Etter avtale med departementet
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Levere forslag til faglig grunnlag til norske posisjoner til eventuelt møte i vitenskapskomiteen (SBSTTA) i 2011	Etter avtale med departementet
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Utarbeide forslag til opplegg for oppdaterte fylkesvise planer som ledd i Nasjonal handlingsplan for friluftsområder, jf blant annet Direktoratet for naturforvaltning håndbok 25-2004, 27-2006, 16-2001 og 6-1994, Handlingsplan fysisk aktivitet 2005-2009 og Handlingsplan universell utforming og tilgjengelighet	1. mars

	2009-2013.	
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Levere forslag til en kommunikasjonsstrategi for friluftslivet.	1. juni
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Levere forslag til strategi for å stimulere etniske minoriteter til friluftsliv.	1. juli
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Levere status for arbeidet med utvikling av forvaltningsplaner for statlig sikrede friluftsområder slik at dette kan gi konkret grunnlag for å beskrive behov for økte midler til opparbeiding av områdene, herunder behov knyttet både til nye sikrede områder og tidlig sikrede områder med økt funksjon og regional bruk pga befolkningsvekst, byvekst og større utfart.	Etter avtale med departementet Må ses i sammenheng med handlingsplanen
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Levere forslag til strategi for utvikling av Den naturlige skolesekken, herunder vurdere organisasjonsform og ressursbehov i samarbeid med Utdanningsdirektoratet og Naturfagsenteret	1. april
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Iverksette evaluering av skjærgårdstjenesten.	1. oktober
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Gi en oppsummering av barmarksprosjektet med forslag til tiltak for å redusere uheldige virkninger og skader av barmarkskjøring.	15. februar
Res. område 1 Naturmangfold og friluftsliv	Rapportere resultatet av prosjektsamarbeidet med Skifte Eiendom om forsvarseiendommer, jf prosjektporteføljen,	1. april
Res omr 6 Planlegging for en bærekraftig utvikling	I samarbeid med Klima- og forurensningsdirektoratet og Riksantikvaren, ferdigstille veiledning om hvordan miljøtema skal utredes og belyses i overordnede planer som omfattes av plan- og bygningslovens bestemmelser om konsekvensutredninger.	Etter avtale med departementet
Res omr 6 Planlegging for en bærekraftig utvikling	I samarbeid med Riksantikvaren ferdigstille metode for landskapsanalyse og tilhørende veiledere for vindkraft- og kommuneplanlegging. Riksantikvaren har hovedansvaret.	Etter avtale med departementet
Res omr 6 Planlegging for en bærekraftig utvikling	Sammenstille Direktoratet for naturforvaltnings erfaringer med Livskraftige kommuner (2006 – 2010), herunder vurdering av prosjektstøtte og fylkesmennenes deltakelse programmet.	15. mars
Res omr 6 Planlegging for en bærekraftig utvikling	Slutføre utviklingsarbeidet (DN og SSB) med ”Beslutningsgrunnlag strandsonedifferensiering”	I løpet av 2011
Res omr 6	Utarbeide en samlet oversikt over de viktigste	I løpet av 2011

Planlegging for en bærekraftig utvikling	mulighetene i plan- og bygningsloven til å bruke denne loven som virkemiddel for å ivareta naturmangfold, friluftsliv og landskapsinteresser. Oversikten bør inneholde eksempler som illustrerer mulighetene. Oversikten skal også omfatte en vurdering av forholdet mellom naturmangfoldloven og plan- og bygningsloven, og sammenhengen mellom disse.	
Res omr 6 Planlegging for en bærekraftig utvikling	Revidere og oppdatere Håndbok 24 – 2003 <i>Marka, Planlegging av by- og tettstedsnære naturområder</i>	I løpet av 2011
Res omr 6 Planlegging for en bærekraftig utvikling	Utarbeide ny veileder for planlegging av grønnstruktur. Denne skal erstatte DN Håndbok 6 fra 1994 og DN Håndbok 23 fra 2003. Arbeidet skal samordnes med departementets arbeid med veileder om kvalitet i utearealer, byrom og grønne lunger.	I løpet av 2011
Res omr 7 Andre virkemidler	Levere forslag til nye forskningssatsinger på eget ansvarsområde.	15. desember
Res omr 7 Andre virkemidler	Spille inn eventuelle forslag til endringer i sammensetningen av forskningsbevilgningene (forsknings- programmer, basisbevilgninger m.m) og mellom forskning, overvåking og utredninger innen sitt ansvarsområde.	15. mars
Res omr 7 Andre virkemidler	Rapportere til Miljøverndepartementet fra beredskapsøvelser i 2011	Fortløpende
Res omr 7 Andre virkemidler	Rapportere til Miljøverndepartementet om status på sikkerhetssituasjonen i etaten (med basis i sikkerhetsloven). Det som skal inngå i rapporteringen er. - sikkerhetstruende hendelser (skal rapporteres løpende) - sikkerhetsbrudd/avvik - oversikt over innstruksverk og når det sist ble revidert - egne kontrolltiltak - egen evaluering av sikkerhetstillstanden Ved behov skal det tilrettelegges for inspeksjoner fra Miljøverndepartementet av forbyggende sikkerhet.	2. juni

OPPDRAG SOM FØLGER AV REGJERINGENS FELLESFØRINGER PÅ RESULTATOMRÅDE 7 ANDRE VIRKEMIDLER

Underområde 2	<p>Tilgjengeliggjøring av offentlige data. Det vises til krav foran. Det skal fremkomme av årsrapporten hvilke data som er gjort tilgjengelige. Dersom publikumstjenester blir etablert uten tilgjengeliggjøring av rådata, skal dette begrunnes i årsrapporten.</p>	Sammen med årsrapporten for 2011
Underområde 2	<p>Brukerundersøkelser. DN skal regelmessig gjennomføre brukerundersøkelser innenfor sentrale politikkområder og grenseflater for etaten. Resultatene skal være offentlige. Etatene skal rapportere om de har gjennomført brukerundersøkelser og gjort dem offentlig tilgjengelige. Gjennomføres ikke slike undersøkelser i 2011, oppgis hvilke undersøkelser som planlegges og når de skal gjennomføres. Overordnet departement videresender rapporteringen samlet til FAD så snart som mulig i 2012.</p> <p>Fellesføringen er en oppfølging av en tilsvarende føring for 2010.</p>	Sammen med årsrapporten for 2011
Underområde 2	<p>Inkluderende arbeidsliv krever forebygging og reduksjon i sykefravær, styrket jobbnærvær og å hindre utstøting og frafall fra arbeidslivet. Det skal settes aktivitets- og resultatmål for å redusere sykefraværet, øke sysselsetting av personer med nedsatt funksjonsevne, og stimulere til at yrkesaktivitet etter fylte 50 år forlenges med seks måneder.</p> <p>Etatene skal i årsrapporten systematisk beskrive egne aktivitets- og resultatmål, samt redegjøre for resultatoppnåelsen og de aktivitetene som støtter opp under denne.</p>	Sammen med årsrapporten for 2011
Underområde 2	<p>Lærlinger i staten. Etaten skal vurdere hvilke lærefag som kan være aktuelle for etaten. På bakgrunn av denne vurderingen bør det, innenfor gjeldende rammer, legges til rette for inntak av lærlinger med mål om økning av antallet lærlinger sammenlignet med 2010. Det skal rapporteres i årsrapporten om hvilke lærefag som vurderes som aktuelle og antall lærlinger fordelt på lærefag. Det vises for øvrig til Statens personalhåndbok kap. 9.10 Særavtale om lønns- og arbeidsvilkår for lærlinger og lære kandidater i staten.</p>	Sammen med årsrapporten for 2011

Underområde 2	Statistikk for antall arbeidsplasser. Etatene skal i sine årsrapporter omtale statistikk over utviklingen i antall arbeidsplasser i de deler av landet hvor virksomheten er lokalisert”.	Sammen med årsrapporten for 2011
---------------	---	----------------------------------

5. BUDSJETT OG FULLMAKTER

5.1. Tildeling og budsjettforutsetninger

Tildelte bevilgninger skal disponeres i samsvar med Prop. 1 S (2010–2011) og Prop. 1 S Tillegg 3 (2010-2011), Stortingets behandling og vedtatt budsjett, jf Innst. 9 S og Innst. 3 S (begge 2010-2011). Midlene skal for øvrig disponeres i samsvar med bevilgningsreglementet, Reglement og bestemmelser for økonomistyringen i staten, Miljøverndepartementets hovedinstruks for økonomiforvaltningen i virksomheten og andre regler som er fastsatt for disponeringen av statlige budsjettmidler.

De krav som er stilt til virksomheten i punktene 2, 3 og 4 skal realiseres innenfor de tildelte midler uten uhjemlede overskridelser, jf. bevilgningsreglementets § 11 annet ledd. Dette innebærer at samtykke til overskridelse må innhentes fra departementet før eventuelle utgifter utover tildelte midler pådras. I punkt 5.2. delegerer departementet myndighet til å benytte gjeldende unntaksbestemmelser i bevilgningsreglementet. Departementet delegerer også myndighet til å pådra merutgifter mot tilsvarende merinntekter i henhold til Stortingets bevilgningsvedtak for 2011. Departementet legger til grunn at Direktoratet for naturforvaltning har vurdert bruk av disse fullmaktene før saker om overskridelse av tildelingene fremmes departementet. Det vises for øvrig til *Vedlegg 2 Tillegg til kap. 5 Budsjett og fullmakter*, med fullmakt til å opprette og inndra stillinger, instruks for bruk av tilsagns og bestillingsfullmakt samt vilkår for å benytte fullmaktene for 2011 i henhold til unntaksbestemmelsene i bevilgningsreglementet er omtalt.

Direktoratet for naturforvaltning skal sikre at strategisk fokus og prioriteringer av oppgavene er i tråd med politiske signaler og økonomiske rammebetingelser. Kravet til effektiv drift og ressursforvaltning omfatter også antall ansatte. Behovet for personalressurser forårsaket av nye og endrede oppgaver/tiltak skal løses innenfor tildelt ramme.

Dersom annet ikke framgår av budsjettføringene under, er sammenligninger gjort med henvisning til 2010-budsjettet, ikke foreløpig tildelingsbrev for 2011.

5.1.1 Kap. 1425/5578 Vilt- og fisketiltak/Sektoravgifter under Miljøverndepartementet

Følgende beløp stilles til disposisjon på kap. 1425:

(tall i 1.000 kr)

Kap./Post	Vedtatt bevilgning 2011	Tildeling 2011
-----------	----------------------------	----------------

1425.01 Driftsutgifter	27 600	27 600
1425.70 Tilskudd til fiskeformål, <i>kan overføres</i>	9 000	9 000
1425.71 Tilskudd til viltformål, <i>kan overføres</i>	43 500	43 500
SUM KAP. 1425	80 100	80 100

Direktoratet for naturforvaltning må disponere postene under kap. 1425 slik at eventuelle mindreinntekter under kap. 5578 post 71 og 72 kan kompenseres ved tilsvarende mindreforbruk på de aktuelle utgiftspostene under kap. 1425. Forslag til justerte bevilgninger fremmes om tidsmessig mulig til ny salderingen.

Post 01:

- Overføring til Brønnøysundregistrene for drift av Jegerregisteret er som i 2010 budsjettert på posten. Det er fra samme tidspunkt ikke lenger budsjettert på posten med refusjon til Direktoratet for naturforvaltning for utgifter til saksbehandling og forvaltning av tilskuddspostene under kap. 1425. Direktoratets utgifter til dette er i stedet direkte knyttet til inntekstspostene under kap. 5578. Formålet er å unngå dobbelbudsjettering innenfor samme departementssektor.
- Posten er redusert med 0,9 mill. kroner sammenlignet med 2010. Reduksjonen skjer på fiskesiden og skyldes lavere inntekter fra fiskeravgiftene.

Post 70:

- Posten er redusert med 295 000 kroner grunnet mindre inntekter fra fiskeravgifter.

Post 71:

- Posten er økt med 3,2 mill. kroner grunnet økte avgiftsinntekter. Bevilgningens fordeling på underposter er gjengitt i Prop. 1 S. Av den totale bevilgningen på post 71 er 2 mill. kroner satt av til arbeidet med gjess, jf. Miljøverndepartementets brev av 29. juni 2005.

Det forutsettes inntjent følgende beløp under kap. 5578: (tall i 1.000 kr)

Kap./Post	Vedtatt bevilgning 2011	Tildeling 2011
5578.71 Jeger- og fellingsavgifter	73 600	73 600
5578.72 Fiskeravgifter	15 000	15 000
SUM KAP. 5578	88 600	88 600

I tillegg til å finansiere utgifter under kap. 1425, dekker kap. 5578 postene 71 og 72 også noe av utgiftene til vilt- og fiskeforskning under kap. 1410 post 50, samt utgifter til forvaltning av ordningen under kap. 1427 post 01. Sammenhengene i dette er vist i postomtalen i Prop. 1 S.

Post 71 Jeger- og fellingsavgifter:

- Jeger- og fellingsavgiftene ble sist endret i 2008, og er for 2011 økt i samsvar med prisstigningen. Vi viser til tabell med nye satser på side 51 i Prop. 1 S.

Post 72 Fiskeravgiftene:

- Fiskeravgiftene ble sist endret i 2009, og er for 2011 økt i samsvar med prisstigningen. Vi viser til satser oppgitt på side 53 i Prop. 1 S.

5.1.2 Kap. 1426/4426 Statens naturoppsyn

Følgende beløp stilles til disposisjon på kap. 1426:

(tall i 1.000 kr)

Kap./Post	Vedtatt bevilgning 2011	Tildeling 2011
1426.01 Driftsutgifter	117 244	117 244
1426.21 Tjenestekjøp	9 000	9 000
1426.30 Tiltak i nasjonalparkene, <i>kan overføres</i>	23 391	23 391
1426.31 Tiltak i naturvern- og kulturlandskapsområder, <i>kan overføres</i>	38 502	38 502
1426.32 Skjærgårdsparker mv, <i>kan overføres</i>	23 695	23 695
SUM KAP. 1426	211 832	211 832

Bestillingsfullmakt:

Under post 32 er det en bestillingsfullmakt på 7 mill. kroner, blant annet knyttet til bestilling av ny kystoppsynsbåt i tilfelle denne ikke blir levert og betalt innen utgangen av 2011.

Spesielle budsjettforutsetninger:

Post 01:

Posten er økt med 5,8 mill. kroner. Under posten er følgende endringer og føringer lagt inn:

- Til nye naturoppsynsstillinger er det lagt inn 3 mill. kroner, herunder en naturoppsynsstilling knyttet til verdensarvområdet i Geiranger.
- Til kompensasjon for lønnsstigningen er det lagt inn 2,8 mill. kroner.

Post 21 (NY):

- Posten er ny i 2011 og skal benyttes til tjenestekjøp fra instanser som SNO har samarbeidsavtaler med. Av Innst. 9 S framgår at den foreslåtte bevilgningen fordeles med 4,5 mill. kroner til tjenestekjøp fra fjellstyrene og 4,5 mill. kroner til tjenestekjøp fra Statskog Fjelltjenesten og andre.

Post 30:

Posten er redusert med 4 mill. kroner. Reduksjonen er et resultat av følgende endringer:

- Som inndekning for opprettelse av ny post 21 Tjenestekjøp, vedtok Stortinget at kap. 1426 post 30 Tiltak i nasjonalparkene reduseres med 6 mill. kroner.
- På den andre siden er posten økt med 2 mill. kroner knyttet til satsingen på forvaltning og skjøtsel av verneområder.
- Av bevilgningen skal 0,45 mill. kroner benyttes til Klimapark 2469 (i tillegg til bevilgningen på 1 mill. kroner på kap 1427 post 76).

Post 31:

Posten er redusert med 1 mill. kroner. Reduksjonen er et resultat av følgende endringer:

- Som inndekning for opprettelse av ny post 21 Tjenestekjøp, vedtok Stortinget at kap. 1426 post 30 Tiltak i nasjonalparkene reduseres med 3 mill. kroner.
- Når man ser bort fra dette er posten økt med 2 mill. kroner sammenlignet med 2010. Dette er knyttet til satsingen på forvaltning og skjøtsel av verneområder.
- Av bevilgningen skal ca. 5 mill. kroner brukes til utvalgte kulturlandskap i jordbruket, sammen med midler over Landbrukets utviklingsfond og midler over Riksantikvarens budsjett.

Det forutsettes inntjent følgende beløp under kap. 4426:

(tall i 1.000 kr)

Kap./Post	Vedtatt bevilgning 2011	Tildeling 2011
4426.01 Ymse inntekter	146	146
4426.02 Oppdragsinntekter	102	102
SUM KAP. 4426	248	248

Post 02:

- Bevilgningen er økt med 50 000 kroner grunnet noe økte inntektsforventninger.

5.1.3 Kap. 1427/4427 Direktoratet for naturforvaltning

Følgende beløp stilles til disposisjon på kap. 1427:

(tall i 1.000 kr)

Kap./Post	Vedtatt bevilgning 2011	Tildeling 2011
1427.01 Driftsutgifter	155 761	155 761
1427.21 Spesielle driftsutgifter	279 644	279 644
1427.30 Statlige erverv, båndlegging av friluftsområder, <i>kan overføres</i>	36 405	30 405

1427.31 Tiltak i friluftsområder, <i>kan overføres</i>	24 500	24 500
1427.32 Statlige erverv, fylkesvise verneplaner, <i>kan overføres</i>	10 950	10 950
1427.34 Statlig erverv, nasjonalparker, <i>kan overføres</i>	54 100	54 100
1427.35 Statlig erverv, nytt skogvern, <i>kan overføres</i>	134 981	134 981
1427.60 Tilskudd til lokalt utviklingsfond	6 000	6 000
1427.70 Tilskudd til kalking og lokale fiskeformål, <i>kan overføres</i>	88 000	88 000
1427.71 Forvaltningstiltak i verdensarvområde	9 600	9 600
1427.72 Erstatninger for beitedyr tatt av rovvilt, <i>overslagsbevilgning</i>	136 223	136 223
1427.73 Forebyggende og konfliktdempende tiltak i rovviltforvaltningen, <i>kan overføres</i>	68 100	68 100
1427.74 Tilskudd til friluftslivstiltak, <i>kan overføres</i>	23 693	23 193
1427.75 Internasjonale avtaler og medlemskap	1 074	1 074
1427.76 Nasjonalparksenter og andre natur informasjonssentra	38 500	38 500
1427.78 Friluftsrådenes landsforbund og interkommunale friluftsråd, <i>kan overføres</i>	8 000	8 000
1427.81 Verdiskapingsprogrammet for naturarven, kan nyttes under post 21	10 000	10 000
1427.82 Tilskudd til prioriterte arter og naturtyper, kan overføres, kan nyttes under post 21	28 000	28 000
SUM KAP. 1427	1 113 531	1 107 031

Tilsagnsfullmakter under kap. 1427: (i 1 000 kr)

Tilsagnsfullmakt post 30	35 000*
Tilsagnsfullmakt post 32	28 000
Tilsagnsfullmakt post 34	102 200
Tilsagnsfullmakt post 35	140 000
Tilsagnsfullmakt post 77	2 000
Tilsagnsfullmakt post 79	6 750**

*) Ang. 1427/30: Fullmakten på posten i Prop. 1 S (2010-2011) er 35 mill. kroner. Miljøverndepartementet holder imidlertid tilbake 2 mill. kroner av fullmakten til skjærgårdsparkarbeidet, jf. budsjettforutsetning på posten under.

***) Ang. 1427/79: Fullmakten administreres fra Miljøverndepartementet, og tildeles ikke Direktoratet for naturforvaltning.

Om tildelingen under post 72: (tall i 1000kr)

Kap. 1427.72 Erstatninger for beitedyr tatt av rovvilt, overslagsbevilgning	Vedtatt bevilgning 2011	Tildeling 2011
1427.72.1 Erstatning for husdyr	88 621	88 621
1427.72.2 Erstatning for tamrein	47 602	47 602
SUM KAP. 1427. 72	136 223	136 223

Generelt:

Utover føringene for hver post i oppstillingen under, henviser vi til omtale av budsjettmidlene for et utdrag bolker i Prop. 1 S (2010-2011) på side 58-61.

Spesielle budsjettforutsetninger:

Post 01:

Posten er styrket med 18,6 mill. kroner. Under posten er følgende endringer og føringer lagt inn:

- Posten er økt med 4 mill. kroner for å gjøre Direktoratet i stand til å ivareta sin økte mengde oppgaver.
- Til nye stillinger som lokale naturforvaltere i verneområdene er det lagt inn 10 mill. kroner (inkludert kontor og utstyr).
- Det er lagt inn 4,6 mill. kroner i lønnskompensasjon.
- Fra og med 2009-budsjettet ligger det inne 5 mill. kroner til arbeidet med naturindeks, 4,5 mill. kroner til handlingsplaner for truede arter og 5 mill. kroner til kartlegging av truede arter og naturtyper.

Post 21:

Posten er økt med 25,2 mill. kroner. Følgende føringer og avsetninger er lagt inn:

- 83 mill. kroner til villaks, en økning på 5 mill. kroner sammenlignet med foreløpig tildelingsbrev. Økningen har grunnlag i Prop. 1 S Tillegg 3 Endring av Prop. 1 S om statsbudsjettet for 2011 (tilleggslovgivning etter tildelingsrunden 2009 og tiltak for berekraftig havbruk) fra Fiskeri- og kystdepartementet. I nevnte proposisjon ble det satt av 5 mill. kroner på direktoratets budsjett til gjennomføring og oppfølging av regjeringens strategi for en miljømessig bærekraftig havbruksnæring. Det er satt av 61 mill. kroner til tiltak mot *Gyrodactylus salaris*. Inntil 2 mill. kroner av bevilgningen til villaks kan benyttes til gjennomføring av rammeavtalen for konsultasjoner med Sametinget om reguleringene i laksefisket.
- 35,6 mill. kroner til å utarbeide og følge opp handlingsplaner for truede arter, inkludert fjellrev.
- 28,8 mill. kroner til vannforvaltning og oppfølging av EUs rammedirektiv på området. Av økningen på 7 mill. kroner skal 4 mill. kroner gå til styrking av arbeidet på regionalt og lokalt nivå. 3 mill. kroner skal brukes til tiltak mot krypsiv.
- 51,6 mill. kroner til prosesskostnader, konsekvensutredninger m.m. til gjennomføring av nasjonalparkplanen, utarbeidelse av forvaltningsplaner, tilsynsutvalg og lokal forvaltning av nasjonalparker og andre store verneområder. I beløpet ligger 2 mill. kroner til skjøtsel og en interkommunal stilling i samband med vernet av Trillemarka-Rollagsfjell. Til drift av nasjonalparkstyrene er det lagt inn en økning på 3 mill. kroner. Finansiering av det svensk-norske interreg-

prosjektet Ytre Hvaler- og Kosterhavet nasjonalparker forlenges med 0,9 mill. kroner fra posten i 2011.

- 5,4 mill. kroner til de regionale rovviltnemndene.
- 10 mill. kroner til arbeidet med naturindeks.
- 12 mill. kroner til tiltak mot fremmede arter.
- 1,8 mill. kroner til videreføring av FoU-prosjektet om effekter og konsekvenser av menneskelige inngrep og ferdsel i Snøhetta-området i forhold til villrein.
- 7,95 mill. kroner til marin verneplan
- 1,8 mill. kroner til sjøfuglforvaltning.
- 2,8 mill. kroner til arbeidet med helhetlig forvaltning av norske havområder.
- 1 mill. kroner til arbeidet med strandsonen.
- 0,9 mill. kroner til forpliktelser ifm GMO-arbeidet.
- 2,5 mill. kroner til det 10. partsmøtet for bevaring av trekkende arter (Bonn-konvensjonen).
- 3 mill. kroner til norsk oppfølging av det globale naturpanelet.
- 2 mill. kroner til "den naturlige skolesekken". Det er også avsatt 3 mill. kroner i Miljøverndepartementet under kap 1400 post 21 til formålet.
- 2 mill. kroner til utarbeidelse av handlingsplan for friluftslivsområder, inkludert nærmiljøsatsingen. Det er også avsatt 2 mill. kroner i Miljøverndepartementet under kap. 1400 post 21 til formålet.
- Disponeringen av 12 mill. kroner til oppfølging av naturmangfoldloven og arbeidet med prioriterte arter og utvalgte naturtyper vil framgå av eget oppdragsbrev, jf tekst under resultatkrav delmål 1.1.2.1 og delmål 1.2.3.1 i kapittel 3.1.

Post 30:

- Miljøverndepartementet har holdt tilbake 2 mill. kroner av tilsagnsfullmakten som vil bli administrert av departementet til skjærgårdsarbeidet. Når det gjelder bevilgningen har Miljøverndepartementet holdt tilbake 6 mill. kroner. Av disse er 4 mill. kroner satt av til skjærgårdsparker og 2 mill. kroner til vern etter markaloven.

Post 32:

- Posten er redusert med 8,5 mill. kroner ut fra forventede erstatningsutbetalinger i 2011.
- Direktoratet for naturforvaltning må være oppmerksom på at Miljøverndepartementet vil belaste posten med tinglysningsgebyr i forbindelse med vernevedtak.

Post 34:

- Direktoratet for naturforvaltning må være oppmerksom på at Miljøverndepartementet vil belaste posten med tinglysningsgebyr i forbindelse med vernevedtak.
- Utgifter til informasjonsarbeid for nasjonalparkene skal ikke dekkes under kap. 1427 post 34. Slike utgifter skal dekkes over kap. 1427 post 21.
- Utgifter til konsekvensutredninger skal dekkes under kap.1427 post 21.

- Tilsagnsfullmakt og estimat på utbetalinger i 2011 er basert på tall fra DN's budsjettforslag for 2011 fra april 2010. DN bes gjennomgå og justere estimatene på utestående tilsagn iht nye lovregler med tanke på behov for eventuelle endringer av tilsagnsfullmakten i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2011.

Post 35:

- Direktoratet for naturforvaltning må holde av ubrukte, oppsparte bevilgninger til erstatningsutbetalinger ifm utvidet Trillemarka-vern, dersom disse ikke blir utbetalt i 2011.
- Det vil komme eget oppdragsbrev med budsjettforutsetninger knyttet til nærmere disponering av bevilgningen og tilsagnsfullmakten på posten.
- Direktoratet for naturforvaltning bes være oppmerksom på at Miljøverndepartementet vil belaste posten med tinglysningsgebyr i forbindelse med vernevedtak.

Post 60:

- Midlene skal gå til det lokale utviklingsfondet for kommunene Rollag, Sigdal og Nore og Uvdal knyttet til utvidet vern av Trillemarka-Rollagsfjell.

Post 70:

- Posten skal disponeres etter nærmere avtale med Miljøverndepartementet.

Post 71:

- Direktoratet for naturforvaltnings eget arbeid med naturdelen i verdensarvområder skal dekkes over kap. 1427 post 21.

Post 72:

- Posten er økt med 19,3 mill. kroner grunnet økte erstatninger i 2009.

Post 73:

- Fra posten er det omdisponert 6,9 mill. kroner til kap. 1410 post 21 til etablering av en ny modell for rovviltovervåking.

Post 74:

- Innsatsen på posten skal fortsatt primært være rettet mot barn, unge, funksjonshemmede og etniske minoriteter.
- Ved Stortingsbehandlingen ble posten økt med 3 mill. kroner. Økningen skal brukes til å gi barn og unge fra minoritetsgrupper og barn og unge med funksjonsnedsettelse ferie- og fritidstilbud med friluftsmuligheter. Samarbeid med eksisterende organisasjoner er viktig.
- 6 mill. kroner skal gå til FNF.
- Miljøverndepartementet har holdt tilbake en reserve på 500 000 kroner.

- Direktoratet for naturforvaltnings samlede forslag til fordeling av tilskudd på denne posten må klareres med Miljøverndepartementet før endelig fordeling besluttes.

Post 75:

- Posten er prisjustert.

Post 76:

- Tidligere post 76 og 77 er slått sammen til en post.
- 19,6 mill er avsatt til nasjonalparksentrene og tilskuddsordningen til disse
- 6 mill. kroner er avsatt til villreinsentrene.
- 0,9 mill kroner skal gis som tilskudd til stiftelsen Kunnskapssenter for laks og vannmiljø i Namsos.
- Ved Stortingsbehandlingen ble posten økt med 1,5 mill. kroner. Av økningen skal 1 mill. kroner gå til Klimapark 2469 og 0,5 mill. kroner til støtte for Bunåva/Forollhøgda informasjonssenter i forbindelse med Vingelen nasjonalparklandsby.

Post 79:

- Tilsagnsfullmakt på 6,75 mill. kroner på posten videreføres for å kunne gi tilsagn om dekking av kostnader ved flytting av oppdrettsanlegg, slik som vedtatt i forbindelse med RNB 2005. Fullmakten vil bli håndtert fra Miljøverndepartementet og blir ikke tildelt Direktoratet for naturforvaltning.

Post 82:

- Posten er styrket med 8 mill. kroner. Vi viser til nærmere omtale i Prop 1 S.

Felles føring for postene 30, 32, 34 og 35

Direktoratet for naturforvaltning skal, blant annet som risikoreduserende tiltak, ha tett oppfølging av sikrings- og vernepostene (post 30, 32, 34 og 35). For vernepostene innebærer dette at Direktoratet for naturforvaltning etter mottakelse av endelig tildelingsbrev utarbeider et detaljert budsjett for hver post som sendes Miljøverndepartementet. Dette budsjettet skal være utgangspunkt og referanse for alle rapporteringer fra Direktoratet for naturforvaltning til Miljøverndepartementet utover i året og i økonomioppfølging av postene for øvrig. Det skal også være grunnlag for eventuelle behov fremmet i forbindelse med RNB og ny salderingen. Budsjettet skal være fordelt på konkrete områder og utbetalinger gjennom året for disse, samt restansebeløp som settes inn etter hvert. I de tilfellene budsjettet ikke er fullt ut disponert, angis en "udisponert-kategori".

Endringer i budsjettet må gjøres på en måte som gjør det mulig å følge disse fra rapportering til rapportering. Det innebærer blant annet at kansellerte prosjekter ikke slettes, men blir stående med null i beløp. Nye prosjekter og elementer markeres. Oversikten må inneholde budsjett og regnskap både i forhold til bevilgning og i forhold

til tilsagnsfullmakt. Det er mulig dette må gjøres i to forskjellige oversikter, men sammenhengen mellom disse må være lett å identifisere.

Det forutsettes inntjent følgende beløp under kap. 4427: (i 1.000 kr)

Kap./Post	Vedtatt bevilgning 2011	Tildeling 2011
4427.01 Ymse inntekter	3 044	3 044
4427.09 Internasjonale oppdrag	6 291	6 291
4427.54 Gebyrer	3 074	3 074
SUM KAP. 4427	12 409	12 409

5.1.4 Tildelinger under andre kapitler

Følgende beløp stilles til disposisjon på kap. 1400, post 21: (tall i 1000 kr)

1400. 21 Spesielle driftsutgifter 57 900

Spesielle budsjettforutsetninger:

- 4,4 mill. kroner tildeles Direktoratet for naturforvaltning til helhetlig vannforvaltning. Utover de 4,4 mill. kroner vil til orientering Klima- og forurensningsdirektoratet bli tildelt 0,6 mill. kroner til tiltaksrettet overvåking i vannregionene, jf. tekst under kap. 1410 post 21 og under kap 1427 post 21. Miljøverndepartementet beholder et budsjett på 0,9 mill. kroner til arbeidet med vannforvaltning slik at det totalt vil bli brukt 5,9 mill. kroner til dette over posten. Dette er 1 mill. kroner lavere enn i foreløpig tildelingsbrev, slik DN er blitt varslet om. Departementet bemerker at reduksjonen delvis er kompensert ved at DN i brev av 22.12.10 fikk en ekstra tildeling på 780 000 kroner i budsjettet for 2010 til utvikling og drift av "Vann-nett". Dette var utgifter som ellers ville påløpt i 2011. Av de 0,9 mill. kr som MD holder tilbake, vil ca 0,4 mill. kroner benyttes til "Planprosjekt Vefsna". Av dette vil ca 200 000 kroner stilles til disposisjon som utredningsmidler for fylkesmannen i Nordland, og 200 000 kroner skal bidra til å dekke utgifter til planstillinger i kommunene.
- 3 mill. kroner tildeles helhetlig forvaltning av norske havområder, herunder midler til fullfinansiering av SEAPOP-programmet inkludert Jan Mayen.
- 1,5 mill. kroner tildeles naturfaglige utredninger i forbindelse med arbeidet med fylkesdelplaner for villrein fjellene. Vi gjør oppmerksom på at dette er en reduksjon på 0,5 mill. kroner sammenlignet med foreløpig tildelingsbrev.
- 25 mill. kroner tildeles arbeidet med et norsk artsprosjekt. Midlene skal disponeres i samråd med Miljøverndepartementet, og i tråd med vedtatt mandat og organisering.
- 6 mill. kroner tildeles kompetanseoppbygging i Naturmangfoldloven hos fylkesmenn, kommuner, sektormyndigheter og organisasjoner. Utover de 6 mill.

kroner som Direktoratet for naturforvaltning tildeles har Miljøverndepartementet et budsjett på 2 mill. kroner til formålet.

- 6 mill. kroner tildeles verdiskapingsprogrammet.
- 5 mill. kroner til artsdatabanken. Av dette skal 2 mill. kr. settes av til å slutføre arbeidet med ny svarteliste. MD kommer tilbake med fordelingen av de øvrige midlene.
- 1 mill. kroner til styrking av DNs arbeid på Svalbard.
- 3 mill. kroner tildeles til videre utvikling av prosjektet "Den naturlige skolesekken". Det vises også til budsjettføring under kap. 1427 post 21 om at 2 mill. kroner skal brukes til prosjektet fra den posten.
- 2 mill. kroner til innsamling, systematisering og formidling av tradisjonell kunnskap om naturmangfold (etnobiologi-prosjektet)
- 1 mill. kroner til det 10. partsmøtet for bevaring av trekkende arter (Bonn-konvensjonen). Det vises til tildeling av 2,5 mill. kroner til samme formål under kap. 1427 post 21.
- Direktoratet for naturforvaltning vil bli tildelt midler til gjennomføring av plankonferanse i 2011. Departementet vil sende eget brev med beløp og nærmere budsjettforutsetninger.
- Midler knyttet til prosjekter for oppfølging av plan- og bygningsloven vil bli tildelt etter avtale med departementet.

Følgende beløp stilles til disposisjon på kap. 1400, post 76: (tall i 1000 kr)

Kap. 1400.76 Støtte til nasjonale og internasjonale miljøtiltak 1 500

Spesielle budsjettforutsetninger:

- DN tildeles 1,5 mill. kroner fra posten til samarbeid med Sverige om reetablering av Vänern-laksen i Klaraelva og Trysilelva (bidrag til INTERREG-prosjekt Sverige - Norge).

Følgende beløp stilles til disposisjon på kap. 1410: (tall i 1.000 kr)

1410.21 Miljøovervåking og miljødata 65 169

Spesielle budsjettforutsetninger:

- 23,1 mill. kroner til bestandsovervåking av rovvilt.
- 3,5 mill. kroner til bestandsovervåking av villaks og virkninger av akvakultur
- 9 mill. kroner til SEAPOP
- 2,8 mill. kroner til overvåking av verneområder
- 0,9 mill. kroner til fjellrev
- 0,650 mill. kroner arbeid vedr. sammenheng mellom klima og naturmangfold, inkludert palsmyr.
- 3,9 mill. kroner til ferskvann: nasjonalt nettverk og sur nedbør
- 0,2 mill. kroner til 3Q
- 17 mill. kroner til kartlegging og overvåking av naturtyper (terrestrisk og marint), viktige levesteder for truede arter (hotspots) og fremmede arter.

Til orientering er det i tillegg satt av 10,4 mill. kroner til overvåking i tilknytning til helhetlig vannforvaltning under kap. 1410 post 21. Klima- og forurensningsdirektoratet skal disponere disse midlene i samråd med Direktoratet for naturforvaltning.

5.2 Delegering av budsjettmessige fullmakter

Direktoratet for naturforvaltning delegeres myndighet til å:

1. Opprette og inndra stillinger, jf. vedlegg 2 punkt.
2. Foreta bestillinger av materiell og lignende for:

- *inntil 7 mill. kroner ut over bevilgningen under kap. 1426 post 32.*

Samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar pr. 31.12.2011 må ikke overstige fullmakten(e)s størrelse. Det vises til instruks i vedlegg 2 punkt 2.

3. Gi tilsagn om tilskudd:

- *inntil 33,0 mill. kroner ut over bevilgningen under kap 1427 post 30. (2 mill. kr av fullmakten administreres av MD)*
- *inntil 28 mill. kroner ut over bevilgningen under kap 1427 post 32.*
- *inntil 102 mill. kroner ut over bevilgningen under kap 1427 post 34.*
- *inntil 140,0 mill. kroner ut over bevilgningen under kap 1427 post 35.*
- *inntil 2,0 mill. kroner ut over bevilgningen under kap 1427 post 77.*

Samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar pr. 31.12.2011 må ikke overstige fullmaktenes størrelse. Det vises til instruks i vedlegg 2 punkt 2.

4. Benytte unntaksbestemmelsene i bevilgningsreglementet. Dette gjelder å:

- *foreta nettobudsjettering ved utskifting av utstyr*
- *overskride driftsbevilgninger mot tilsvarende merinntekter*
- *overskride investeringsbevilgninger mot tilsvarende innsparing under driftsbevilgninger under samme budsjettkapittel*
- *overskride driftsbevilgninger til investeringsformål mot tilsvarende innsparing i de tre følgende budsjetterminer*
- *inngå leieavtaler og avtaler om kjøp av tjenester utover budsjettåret*

Det vises til vilkår for bruk av fullmaktene i vedlegg 2 punkt 3.

5. I tillegg til den generelle merinntektsfullmakten i henhold til unntaksbestemmelsene i bevilgningsreglementet delegeres også etaten myndighet til å overskride bevilgninger under:

- *Kap. 1427 post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 4427 post 01*
- *Kap. 1427 post 21 mot tilsvarende merinntekter under kap. 4427 postene 09 og 54.*

5.3 Direktoratet for naturforvaltnings fondsforvaltning

Direktoratet for naturforvaltning er tillagt forvaltningsansvaret for Viltfondet og Statens fiskefond. Det vises til Bestemmelsene om økonomistyring i staten kap. 3.3.3.

6. STYRINGSKALENDER

6.1 Rapportering

Det vises til departementets etatsstyringshefte.

Retningslinjene for rapportering er sendt ut elektronisk som egen sak, og skal benyttes hvert år som rapporteringsmal av etatene. Etatene forutsettes å lagre dette dokumentet og hente det fram og fylle ut relevante rapporter når de enkelte rapportene skal avgis. Dersom det blir behov for endringer i retningslinjene, vil departementet meddele dette. *Vi minner om at alle etatene skal lage en kort, samlet oppsummering under det enkelte resultatområde ved rapportering pr. 31. august og 31. desember i 2011.* Denne oppsummeringen kommer i tillegg til rapportering på resultatkrav i tildelingsbrevet.

Frister for rapporteringer i 2011 er:

Avviksrapportering 20. mai 2011

Foreløpig årsrapport 21. september 2011

Endelig årsrapport 8. februar 2012

Vi minner om at all rapportering også skal sendes i elektronisk format til departementet postmottak@md.dep.no. Departementet vil innskjerpe at all rapportering skal foreligge i Miljøverndepartementet minst 14 dager før etatsstyringsmøtene.

Vi minner også om at etatene årlig skal rapportere på nærmere spesifiserte data vedrørende personell og utgifter under postene 01 og 21. Rapporteringsinstruks og rapportmaler oversendes separat på mail.

Frist for denne rapporteringen for 2011 er 1. mars 2012.

Oversikt over etatenes koordineringsoppgaver er tatt inn i "Faste, løpende oppgaver for 2011".

OVERSIKT OVER VEDLEGGENE

Vedlegg 1: Møteplan 2011

Vedlegg 2: Tillegg til kap. 5 Budsjett og fullmakter